

FOTO: no kora „Vivere” arhīva

Gints Ceplenieks: „Nedrīkst blefot, bērniem patīk tīras un skaidras lietas. Viņi ļoti novērtē patiesumu, un to arī mācu – būt patiesiem mācībās, uz skatuves, saskarsmē.”

Lasiet 6.–7. lpp. ►

FOTO: Girts Gertsons

Gundega Tomele: „Patlaban būtiskākā problēma ir savlaicīga runas un valodas traucējumu korekcija, lai neattīstītos sekundāri traucējumi.”

Lasiet 10.–11. lpp. ►

Erudītu konkursā palīdz griba izzināt un darīt

FOTO: Juris Karlinskis

Rīgas Valsts tehnikuma Komercedarbības nodaļas grupas audzēkņi Viktorija Jeršova (no kreisās), Diāna Anastasija Mahņova un Linards Andersons mājasdarbā „Daugav’s abas malas mūžam nesadalās...” izcīnīja 1. vietu.

IK ILZE BRINKMANE

Profesionālo skolu audzēkņi jau sesto gadu gatavojās konkursam „Erudīts”, kas 28. martā notika Jelgavas tehnikumā. Tradicionāli to rīko uzvarētāji, un jelgavniekiem būt labākajiem

bija izdevies jau divus gadus.

„Konkurss ir interesants un aptver dabaszinību, videszinību, literatūras, vēstures, valodu un kultūras jomu. Ideja tādu rīkot mums radās pirms sešiem gadiem. Līdz šim esam pārliecinājušies, ka mūsu audzēkņiem ir labas ne tikai profesionālās, bet arī vispārīgās zi-

nāšanas,” stāsta Jelgavas tehnikuma direktore **Janīna Rudzīte**. Šogad dalībai konkursā pieteicās 14 profesionālās izglītības iestāžu, kuras žūrijai un skatītājiem vispirms rādīja izpildīto mājasdarbu – savu interpretāciju par tēmu „Daugav’s abas malas mūžam nesadalās...” – veltījumu Latvijas simtgadībā.

Mājasdarbs: vēstures interpretācijas un originalitāte

Izglītības metodiķe **Baiba Lukaševiča** stāsta, ka viesu sagaidīšanas uzveduma tapšanā iesaistījies ne tikai Jelgavas tehnikuma audzēkņi, bet arī latviešu, angļu valo-

das un matemātikas skolotājas. Lai gan tehnikumā papildu nodarbības teātra mākslā nenotiek, jauniešiem patiešām lieliski izdevās atveidot visus līdzšinējos Latvijas prezidentus un atgādināt katra visspilgtāko izteicienu vai paveikto darbu.

Turpinājums 4. lpp. ►

REDAKCIJAS SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: no personiskā arhīva

3. aprīlī valdībā, neieklausoties sociālo partneru priekšlikumos un klaji ignorējot tos, akceptēja Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) izstrādātos grozījumus Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā. Tagad par abiem likumprojektiem diskusijas turpināsies Saeimā. Lasot abu likumprojektu anotācijas, ir redzams, ka katrs ierēdnis ielicis tekstu savas atbildības un kompetences robežās – rezultātā ir sanācis garš savārstījums, kurā krustu šķērsu salikts viss, kas vien ir nācis prātā un pārkopēts no citiem dokumentiem bez jebkāda konteksta, piemēram, sadaļā par likumprojekta fiskālo ietekmi attiecībā uz pedagogu darba samaksas nodrošināšanu rakstīts, lūk, kas: „Valdības rīcības plāna 107. uzdevums nosaka uzdevumu veikt visaptverošu izglītības satura reformu vispārējā izglītībā, lai nodrošinātu skolas beidzēju ar nepieciešamajām prasmēm dzīvei zināšanu sabiedrībā, un konstitūcijā iepriekš minētais uzdevums sasaistīts ar otru valdības rīcības plānā ietvertu uzdevumu (112.) noteikt termiņu pārejai uz obligātu vidējo – vispārējo vai profesionālo – izglītību, kas attiecīgi valdības rīcības plānā paredz ministrijai no 2019./2020. mācību gada ieviest obligāto vidējo izglītību, līdztekus pakāpeniski ieviešot mācības 1. klasē no sešu gadu vecuma. Ņemot vērā valdības rīcības plānā noteiktās valsts prioritātes izglītībā, jautājums par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu skatāms Ministru kabinetā, sagatavojot valsts budžetu 2019. gadam.” Ko sabiedrība un konkrēti pedagogi uzzina no šā citāta? To, ka valdības rīcības plānā ir paredzēts ar 2019./2020. mācību gadu ieviest obligāto vidējo izglītību? Gada sākumā Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdē izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis žēlīgā balsī lūdza no šīs ieceres atteikties, jo citās valstīs vidējā izglītība neesot obligāta, arī Latvijā to ieviest neesot īsta pamata, un – visbeidzot – reformu izglītībā jau tā esot daudz, un nieks, ka šis uzdevums ierakstīts vismaz trijos lielākajos valsts plānošanas dokumentos. Nekas, būs vismaz, ko ierakstīt nākamās valdības deklarācijā...

Arī vecāki, izlasot likumu anotācijas, visticamāk negūs skaidras atbildes uz saviem jautājumiem. Tiek plānots, ka bērniem būs jāiet skolā ar sešu gadu vecumu; tie, kas dzimuši laikā no 1. septembra līdz 31. decembrim, varēs izvēlēties, kad sākt skolas gaitas; arī pārējie vecāki varēs izvēlēties, bet sava izvēle būs jāpamato ar ģimenes ārsta, psihologa atzinumu. Mācīšanās notiks, kur nu kura pašvaldība piedāvās – bērnudārzā vai skolā. Ko sešos gados mācīsies 1. klases skolēns? Saturs vēl top, un nav zināms, kad tas būs gatavs.

Iespējams, anotācijas šādā stilā tiek rakstītas apzināti, lai cilvēks, ieraugot ar kopēšanas metodi veidotu 60 lappušu tekstu, zaudētu jebkuru vēlmi to izlasīt un iedziļināties būtībā. Vērojot valdības sēdes tiešraidi 3. aprīlī, kad atbildīgās amatpersonas runāja par abiem likumprojektiem, bija grūti gūt jebkādu priekšstatu par tiem. Valsts sekretāres Līgas Lejiņas stāstījums izskatījās pēc izmisīgiem centieniem atreferēt no galvas iemācīto tekstu, taču tas diemžēl sajuka, un turpinājās viena un tā paša teksta vairākkārtēja atkārtošana. Valdības sēde ir vieta, kur amatpersonām vienkārši un jebkuram saprotami būtu jāspēj izstāstīt izmaiņu būtību, uz jautājumiem atbildēt pēc būtības, nevis runāt to, kas ienāk prātā no kādas iepriekš sagatavotās prezentācijas slaida. Citādi tas atgādina amatiereteātra mēģinājumu, kur katrs dara, ko un kā grib, nevis profesionālu valdības darbu, ko cer sagaidīt sabiedrība.

Jācer, ka Saeimā deputāti iedziļināsies Izglītības likuma un Vispārējās izglītības likuma grozījumu būtībā un izvērtēs riskus, lai nesarūpētu kārtējo darbu Satversmes tiesai, kurā pēdējā laikā ir nonākuši vairāki IZM ierēdņu izstrādāti likumi.

„Starptautiskā izcilības balva 2018” atceļojusi uz Latviju

FOTO: no apgāda „Zvaigzne ABC” arhīva

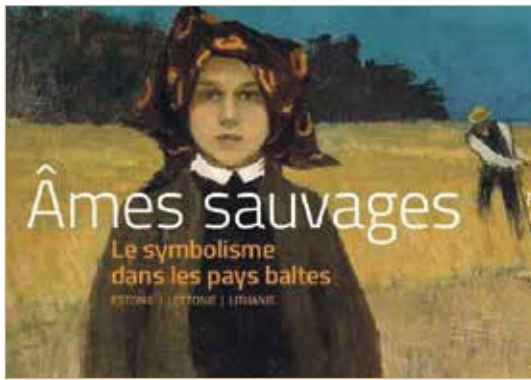
10. aprīlī Londonas grāmatu tirgū apgāds „Zvaigzne ABC”, Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB), kā arī izdevniecība „Dienas grāmata” katra savā kategorijā saņēma 2018. gada Starptautisko izcilības balvu.

Starptautisko izcilības balvu kategorijā „Baltijas valstu mācību grāmatu izdevējs” ieguvis apgāds „Zvaigzne ABC”. Žūrija īpaši atzīmēja apgāda mērķtiecīgo darbu dažādu mācību materiālu veidošanā, uzsvērot e-grāmatu un digitālā satura pieejamību ikvienam.

LNB, konkurējot ar bibliotēkām no Norvēģijas, Dānijas un Brazīlijas, Starptautisko izcilības balvu saņēma kategorijā „Gada bibliotēka”.

„Dienas grāmata” Starptautisko izcilības balvu saņēma kategorijā „Baltijas valstu pieaugušo literatūras izdevējs”.

Orsē muzejā Parīzē var iepazīt Baltijas valstu simbolisma mākslu

Publicitātes attēls

9. aprīlī Orsē muzejā Parīzē atklāja centrālo Latvijas valsts simtgades starptautiskās programmas notikumu un vērienīgāko Baltijas valstu kopprojektu – mākslas izstādi „Nepieradinātās dvēseles. Simbolisms Baltijas valstīs”.

Ekspozīciju veido vairāk nekā 150 darbi no četrām Baltijas valstu muzeju – Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (LNMM, Rīga), Igaunijas Mākslas muzeja (Tallina), Lietuvas Nacionālā mākslas muzeja (Viļņa) un Mikaloja Konstantīna Čurloņa Nacionālā mākslas muzeja (Kauņa) – kolekcijās. Tie ir darbi, kas Baltijā tika radīti no 1890. gada līdz 20. gadsimta 20. gadiem. LNMM krājumu pārstāvēs vairāk nekā 60 darbu eksponāti, kuru vidū ir arī pašlaik pastāvigajā ekspozīcijā skatāmie Jaņa Rozentāla, Vilhelma Purviša, Johana Valtera, Pētera Krastiņa, Rūdolfa Pērles darbi.

Raiņa muzejam „Tadenava” – starptautiskā THEA balva

Publicitātes foto

7. aprīlī THEA apbalvošanas ceremonijā Anahaimā (ASV) memoriālo muzeju apvienības un dizaina biroja „H2E” veidotā Raiņa muzeja „Tadenava” ekspozīcija saņēma starptautisko THEA balvu par izciliem sasniegumiem ekspozīcijas veidošanā.

Šo augsto apbalvojumu jau 24 gadus piešķir Tematiskās izklaides industrijas asociācija (The Themed Entertainment Association – TEA). Balva, kas nosaukta sengrieķu dievietes Tejas vārdā, tika radīta, lai izceltu izcilus izglītības, vēstures un izklaides projektus, un tā uzsver pieredzes, dizaina un tematiskās izklaides vērtību. Šogad balvai tika pieteikti vairāk nekā 300 pretendenti no visas pasaules.

TEA samita līdzpriekšsēdētāja Patriša Makkāja (Patricia Mackay) akcentē, ka Tadenavas ekspozīcija – tā ir iespēja atgriezties pie saknēm, tas ir lielisks piedzīvojums, kas sākas ar ziņkārības veicināšanu apmeklētājā.

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 29. MARTA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”

- ◆ PAR BĒRNA ATTĪSTĪBAS LIKUMSAKARĪBĀM
- ◆ SAGATAVOTI JAUNI MĀCĪBU LĪDZEKĻI PIRMSKOLAI PAR GLOBĀLO IZGLĪTĪBU
- ◆ LIELDIENAS GAIDOT

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 5. APRĪĻA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „VECĀKIEM”

- ◆ VECĀKI MEKLĒ ALTERNATĪVAS IZGLĪTĪBAS IESPĒJAS SAVIEM BĒRNIEM
- ◆ PASAKAS UN PUSAUDŽI
- ◆ NEDĒĻU PIE TĒTA, NEDĒĻU PIE MAMMAS: BĒRNA DZĪVE AR ŠĶIRTIEM VECĀKIEM

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze”
iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra,
kopš 1990. gada 1. janvāra –
ar nosaukumu „Izglītība”,
kopš 1994. gada 6. janvāra – ar
nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts
„Izglītība un Kultūra”
Izdevējs:
SIA „AB konsultants”
Vienotais reģistrācijas
numurs: 40103361805
Latvijas Republikas UR
masu informācijas līdzekļa
reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese:
Dzirnavu iela 21 Rīgā, LV-1010
Tālr.: 67096393,
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
www.izglitiba-kultura.lv
Galvenā redaktore:
Daiga Kļanska
Tālr.: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv
Reklāma un mārketingss:
e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv
Tālr.: 25628748, 67096393
Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
Datorgrafiķe: Linda Prātniece
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”.
Tirāža: 2000.
Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā
atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta.
Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr
atspoguļo redakcijas viedokli.

Paraksta vienošanos par infrastruktūras pilnveidi vispārējās izglītības iestādēs

FOTO: Publicitātes foto

Vienošanos par infrastruktūras pilnveidi vispārējās izglītības iestādēs parakstīja Valkas novada domes priekšsēdētājs Vents Armands Krauklis (no kreisās), Preiļu novada domes priekšsēdētāja Maruta Plivda, izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis, Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja Inga Bērziņa, Centrālās finanšu un līgumu aģentūras direktore Anita Krūmiņa un Tukuma novada domes priekšsēdētājs Ēriks Lukmans.

IK IK INFORMĀCIJA

5. aprīli izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis** ar Kuldīgas, Valkas, Preiļu un Tukuma novada domju priekšsēdētājiem parakstīja vienošanos par infrastruktūras modernizēšanu Kuldīgas Centra vidusskolā, Kuldīgas 2. vidusskolā, Viļa Plūdoņa Kuldīgas vidusskolā, Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzijā, Ozolu sākumskolā, Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijā, Preiļu 1. pamatskolā, Tukuma 2. vidusskolā, Tukuma Raiņa ģimnāzijā, Tukuma 2. pamatskolā, Tukuma Ernesta Birnieka-Upīša 1. pamatskolā, ieguldot gandrīz 22 miljonus eiro Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansējuma.

Ministrs K. Šadurskis atzina: „Līdz šim mēs esam daudz strādājuši ar pašvaldībām, diskutējot un kopīgi meklējot labākos risinājumus infrastruktūras modernizēšanai novadu vispārējās izglītības iestādēs. Parakstot šos līgumus, iecerētie projekti sāk iegūt reālas aprises, un mēs varam būt gandarīti par to, ka jau tuvākajā nākotnē vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūra un mācību programmas būs atbilstošas priekšstatiem par to, kādai ir jābūt mācību videi 21. gadsimtā. Patiešām nopietnas investīcijas tiks ieguldītas skolās, kas ir spējīgas piesaistīt darbam motivētus un radošus skolotājus un kurās jaunais mācību standarts nav tikai punkts Ministru kabineta noteikumos, bet gan dzīvī ieviešama, reāla mācību pieeja mūsu jauniešu nākotnes vārdā.”

Šajās skolās tiks izveidota moderna, ergonomiska un higiēnas prasībām atbilstīga mācību vide, kas papildināta ar mūsdienīga

mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamu IKT aprīkojumu un jauniem dabaszinātņu un matemātikas kabinetiem. Vispārējās izglītības iestādēs paredzēts sakārtot arī sporta infrastruktūru, uzlabojot sporta laukumus (Kuldīgas Centra vidusskolā, Preiļu 1. pamatskolā, Tukuma 2. vidusskolā) un divas sporta zāles (Kuldīgas 2. vidusskolā un J. Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijā). Lai uzlabotu vispārējās izglītības iestāžu dienesta viesnīcu pakalpojumu kvalitāti, paredzēta Valkas J. Cimzes ģimnāzijas dienesta

viesnīcas modernizēšana. Savukārt Preiļu novada pašvaldībā investīcijas tiks ieguldītas arī reģionālā metodiskā centra darbības uzlabošanai J. Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijā.

Projektu īstenošana vispārējās izglītības iestāžu mācību vides uzlabošanai ir uzsākta 2017. gadā, un to mērķis ir attīstīt izglītības infrastruktūru vispārējās izglītības iestādēs, lai sekmētu plānoto kompetenču pieejā balstītā vispārējās izglītības satura pakāpenisku ieviešanu. Finansējums tiek piešķirts ergo-

nomiskas mācību vides izveidei, IKT risinājumu ieviešanai un aprīkojuma iegādei, jaunu dabaszinātņu un matemātikas kabinetu iekārtošanai, vispārējās izglītības iestāžu sporta infrastruktūras būvniecībai un dienestu viesnīcu modernizēšanai, kā arī valsts ģimnāziju reģionālo metodisko centru attīstībai.

Kopējais pieejamais finansē-

jums programmas īstenošanai ir ne mazāks kā 168,1 miljons eiro, ko veido 142,9 miljoni eiro ERAF finansējuma un ne mazāk kā 25,2 miljoni eiro nacionālā publiskā (valsts un pašvaldību budžeta) līdzfinansējuma. Programmā ir paredzēts modernizēt 100–115 vispārējās izglītības iestāžu, kur izglītību apgūst vairāk nekā 47 tūkstoši skolēnu. ■

RADOŠI IZZINOŠĀ EKSKURSIJA KARAMEĻU DARBNĪCĀ

Programma

- Karameļu gatavošanas paraugdemonstrējums
- Stāstījums
- Degustācija
- Darbošanās:

katram sava īpašā pašizgatavotā karamele

Cēnas

Grupu ekskursijas: nodarbība ilgst 1 h (tālrunis pieteikumiem: **+371-29851426**).

Karameļu gatavošanas paraugdemonstrējums, degustācija, stāstījums – bez maksas
Savas karameles izgatavošana – 2 EUR pers.

Atrodami

Rūpniecības iela 1a, Jelgava.
Pie mums var iegādāties vairāk nekā 30 garšu karameles, putotās konfektes (marshmallow), želejas konfektes un dažādus citus ļoti īpašus saldumus.

CIEMOS ZEMNIEKU SAIMNIECĪBĀ „KRĪGERI”

- Aitu ganāmpulka apmeklējums
- Krišjāņa Barona piemiņas vietas apskate
- Nacionālo partizānu bunkura apskate (pēc izvēles)

Cienasts:
uz uguns vārīta zupa
ar mājās ceptu maizīti.

Atrašanās vieta:
„Bemberi”, Īles pagasts,
Auces novads.

Izmaksas:
1–3 EUR no skolēna
(ilgums – 1–2 h).

Informācijai un ekskursijas
pieteikšanai –

26201427
krigeri2@inbox.lv

LUBĀNA MITRĀJA INFORMĀCIJAS CENTRS

> PIEDĀVĀ

- ▶ Pārgājienus dabā, purva takā, mežos
- ▶ Putnu vērošanas ekskursijas
- ▶ Ekskursijas apkārt Lubāna ezeram – iepazīstinot ar Lubāna mitrāja dabas vērtībām, putniem, akmens laikmetu un hidrotehnisko būvi
- ▶ Klānu takas bridienus
- ▶ Orientēšanās spēli un izzinošas darbnīcas
- ▶ Ēdināšanu – Lubāna zivju zupu un skautu maizītes
- ▶ Bērnu nometnes

> MEKLĒ MŪS:

www.lubanamitrajs.lv

Aiviekstes hidromezģls, Ošupes
pagasts, Madonas novads, LV-4833

Tel.+371 29234956

lubanamitrajs@gmail.com

Erudītu konkursā palīdz griba izzināt un darīt

Turpinājums no 1. lpp. ►

Pēc mājās sagatavotā skeča prezentācijas žūrijas simpātijas izpelnījās tās komandas, kas uzsvēra Latvijas vēstures un valstiskuma ideju, bet interesanti bija arī mēģinājumi atklāt tehnikumu dažādību un to, kas visus vieno un sapulcinājis, piemēram, Smiltēnē, Rīgā vai Ogrē. Stāstos nopietnība mijās ar humoru.

Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās un pieaugušo izglītības departamenta direktore **Rūta Gintaute-Marihina** atzīst, ka vislabāk sevi pieteikušas komandas, kuru kopdarbā izjutusi arī pedagogu nopietnu iesaisti, savukārt AS „Swedbank” klientu konsultante **Līga Eversone** novērtēja, cik plaši izmantota dzimtā valoda – gan skandējot dzeju, tautasdziesmas, gan dziedot dziesmas – un kā izmantota literatūra.

“Pasaulē atšķirsimies, ja godāsim savu valodu, etniskumu, zināsim simboliku, jo tikai tā būs citiem saistoši.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Kokapstrādes katedras docente, vadošā pētniece **Sigita Liše** uzsver, ka priekšnesumos vēlējusies saredzēt un saklausīt oriģinalitāti: „Ja Latvijā vēlamies virzību uz priekšu, izaugsmi, tad ir nepieciešami jaunieši, kuri domā oriģināli, bet otrs svarīgākais ir ieguldītais darbs – līdzīgi kā zinātnē un pētniecībā. Trešais būtiskais aspekts, kam pievērsu uzmanību, ir valodas lietojums. Pasaulē atšķirsimies, ja godāsim savu valodu, etniskumu, zināsim simboliku, jo tikai tā būs citiem saistoši.”

Jelgavas pilsētas pašvaldības iestādes „Kultūra” vadītājs **Min-tauts Buškevičs** novēroja, ka dažas komandas piedāvāto konkursa tematiku uztvērušas ļoti tieši, savukārt viņam būtiskākais šķitis tas, cik prasmīgi akcentēta Latvijas vēstures un valstiskuma izveides ideja. Viņaprāt, rezultāts ir sekmīgs, ja tiek ieguldīts vairāk darba, arī izmantojot vizuālos un audiolos materiālus utt. „Varējām redzēt, vai jaunieši uzdevumu centušies izpildīt paši vai ir skolotājs, kas ievirza. Manuprāt, ir labi, ja skolotājs palīdz un izvērtē, vai ir paveikts pietiekami, lai piedalītos konkursā. Būtisks ir audzēkņu un skolotāju kopīgais darbs, arī mācību procesā,” ir pārliecināts M. Buškevičs. Līdzīgās domās bija Jelgavas domes priekšsēdētāja vietniece **Rita Vectirāne**, kas norādīja, ka Jelgavā īpaši domā par izaugsmes iespējām.

Sasummējot visus „par” un „pret”, žūrija nolēma, ka vissekmī-

gāk mājasdarbu izpildījušas Rīgas Valsts tehnikuma, Jelgavas tehnikuma, Jēkabpils Agrobiznesa koledžas un Rīgas Tirdzniecības profesionālās vidusskolas komandas.

Visu izšķir zināšanas, loģika un veiksmē

Turpinājumā savas zināšanas, erudīciju un komandas garu vajadzēja pārbaudīt radošajās stacijās.

Uzraksts uz telpas durvīm vēsta, ka tiks pārbaudīts, vai jaunieši pazīst vērtīgākos Latvijas uzņēmumus, kā arī spēj aprēķināt ražošanas izmaksas. Uzrunāju Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma pārstāvjus, kuri atklāj, ka pēc apraksta vai logo vajadzēja saprast, kas tas ir par uzņēmumu, bet, lai aprēķinātu ražošanas izmaksas, protams, jāzina matemātika. Loģiskā domāšana bijusi nepieciešama, lai atbildētu uz jautājumiem stacijā „Svētki mūsu ielā”: ir zināmi fakti par ģimeni, pasākumiem, datumu, un viss ir jāsaliek kopā – kas, kur, kad un kuros svētkos piedalījies. Grūtāk esot veicies, kad vajadzējis pazīt izcilākos Latvijas matemātiķus – no desmit zinājuši trīs, bet citādi matemātika padodoties labi. Aizkraukles Profesionālās vidusskolas puīši izskatās apmierināti, jo pazīnuši astoņus no desmit galvenajiem uzņēmumiem. Uz vaicājumu, kas dzīvē palīdz tikt uz priekšu, jaunieši pārliecināti atbild, ka galvenā ir griba kaut ko sasniegt.

Iznākuši no radošajām stacijām, kur tiek testētas latviešu valodas zināšanas, Smiltenes tehnikuma audzēkņi apmierināti smaida. Ēdināšanas pakalpojumu specialitātes 2. kursa audzēkne **Elvita Grudule**, topošā veterinārmedicīnas ārsta asistente **Laura Zamuele** un topošais ceļinieks **Ernests Aizkalns** atklāj, ka skolas komanda konkursā piedalās pirmo reizi un veicoties labi. Atbildot uz jautājumu, vai tā ir patiesība vai mīts, ka profesionālajās skolās galvenā vērtība tiek pievērsta specialitātes apguvei un vispārīzglītojošie priekšmeti paliek otrajā plānā, visi trīs sašutuši un vienā balsī atbild: „Tās ir pilnīgas muļķības! Mācāmies gan vienu, gan otru – procentuāli 50 pret 50.” Uz tehnikumu Smiltēnē esot sabraukuši jaunieši gandrīz no visas Latvijas. Elvita un Laura atzīst, ka labāk iepazīst profesiju palīdz praktiskās mācības, bet skolā vienlīdz labi padodas gan dabaszinību un eksaktie, gan humanitārie mācību priekšmeti. Mājasdarbu esot gatavojuši pilnīgi patstāvīgi un vēlējušies par sevi pastāstīt ar humoru.

Jelgavas tehnikuma latviešu valodas un literatūras skolotāja **Guna Gronska** ar jauniešu zināšanām ir apmierināta – viņi zina, kur un kāpēc jāliek pieturzīmes.

„Globalizācija patī patī sevi nav slikta, bet uztrauc tas, ka mērķtiecīgi sāk pazust dažādais. Mēs, būdami maza nācija, esam atbildīgi, lai latviešu valoda ne-

Jelgavas tehnikuma automehāniķu specialitātes 2. kursa audzēkņis Raivis Raivo Cintiņš atklāšanas pasākumā atveidoja pirmo Latvijas Republikas Valsts prezidentu (1922–1927) Jāni Čaksti, kura atziņa „Taisnība vienmēr uzvarēs” iedvesmo ticēt Latvijas nākotnei arī mūsdienās, turklāt joprojām aktuāli ir viņa centieni iedvest pienākuma apziņu: „Darbinieki, sargiet savu valsti, izkopiet to, jo ziniet – ja nebūs Latvijas, nebūs arī jūs[u].”

Uzvaras prieku neslēpj Liepājas Valsts tehnikuma komandas pārstāvji (no kreisās): Emīls Ozols (reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks, 1. kurss), Laura Jurševska (grāmatvede, 3. kurss), vēstures skolotāja Ina Šuideiķe un Mārtiņš Vasmuss (loģistikas darbinieks, 3. kurss).

izzustu,” saka G. Gronska, kad lūdzu izteikt domas par iecerēto izglītības reformu. Atbildot uz jautājumu, kādas ir konkursa dalībnieku zināšanas, skolotāja atzīst, ka limenis ir dažāds, bet ir vērojama labāka izpratne par valodu, tās kultūru.

Ikdienā pēc stundu norises bieži esot profesionāls gandarījums, tehnikumā mācās gudri jaunieši arī no attālākām vietām – Aizputes, Talsiem u. c. „Man ir žēl, ka arvien mazāk ir literatūras stundu. Ja mērķtiecīgi vēl samazinās, tad tas tikai veicinās tendenci, ka jaunieši nelasa grāmatas, par ko dažkārt dzirdams satraukums. Cenšamies būt radoši, esam arī konkursa „Erudīts” iniciatori, kopā veidojam pasākuma un uzvedumu scenāriju. Prieks, ka mūsu audzēkņi iegūst godalgotas vietas,” smaidot stāsta skolotāja, piebilstot, ka procesā esot iesaistījusies vismaz puse skolas.

Uzrunāju Ogres tehnikuma komandas pārstāvjus. Vai kaut kas sagādājis grūtības? „Šķita, ka zinu par notiekošo literatūrā, bet izrādījās, ka ir autori, par kuriem nebiju dzirdējusi un kuru nesen iznākušās grāmatas stundās nebijām pārspridusi. Vairāk zinām par Rūdolfu Blaumani, Eduardu Veidenbaumu, Raini. Literatūras stundu jau vairs nebūs,” secina multimediju dizaina 2. kursa studente **Viktorija Geida**.

„Jā, no mūsdienu autoriem zinājām vien Noru Ikstenu,” piebilst 1. kursa datorsistēmu tehniķis **Oskars Zviedris**, toties, viņaprāt, vienā konkursa uzdevumā bijis ne visai veiksmīgs tulkojums no angļu valodas. Kur veicies vislabāk? „Manuprāt, zinājām latviešu valodas gramatiku, jo mums ir labi skolotāji,” norāda 2. kursa grāmatvedības specialitātes studente **Megija Ermansone**.

Vēstures radošajās stacijās,

izrādās, ne tik viegli ir pazīt dažādos pieminētos un zinātniekus. Tātad šajā jomā jākrāj vairāk zināšanu.

Kad diena jau tuvojas vakaram, uzzinām, ka šogad veiksmē smaidījusi Liepājas Valsts tehnikuma komandai – tā ieguvusi visvairāk punktu kopsummā. Tas nozīmē, ka nākamgad uz konkursu „Erudīts 2019” visiem jāpošas uz Kurzemi.

Kas palīdzēja uzvarēt? „Bijām forša un saliedēta komanda: viens par visiem – un visi par vienu! Braucām ar domu piedalīties, galvenais nebija pat uzvarēt, bet katrs bija zinošs savā jomā – un izdevās,” gandarījumu neslēpj Liepājas Valsts tehnikuma vēstures skolotāja **Ina Šuideiķe**. Jaunieši piekrit, vien piebilst, ka palīdzējis Liepājas vējš, kas viņos, un Jēzus, bet mājupceļā jau sākot domāt, kā nākamgad uzņemt viesus. ■

Par iekļaušanu – ērtiem burbuļiem, praktiskiem paņēmieniem un lielo bildi

FOTO: no personiskā arhīva

Aija Tūna uzskata, ka sabiedrības sadalītība, grupu un viedokļu polarizācija ir iesūkusies mūsu ikdienā daudz dziļāk, nekā sākumā šķiet.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Pēdējās nedēļās man ik uz soļa nāk pretī sarunas, vārdu pārmaiņas un pieredzes stāsti par iekļaušanu un integrāciju. Katrs no tiem ir citāds: atšķirīgi motīvi, atšķirīgs izpildījums, arī mērķi un rezultāti atšķiras. Taču viena kopīga iezīme izkristalizējas samērā skaidri: vairumā gadījumu nepārprotami darbojas divas grupas – tie, kurus integrē, un tie, kuri integrē. Otrie ir tie, kuri ir izdomājuši vislabākos veidus, ko „mēs” un kā „viņus” – kas notiks, ko darīs, ko iemācīsies un kā (labas izdošanās gadījumā) „viņi” pēc tam jutīsies. Un tas viss – vislabāko nodomu vārdā, vien piemirstot, ka īsta sastapšanās notiek tad, ja abas puses iet viena otrai pretī un katras pienesums ir vienlīdz cienījams un ievērojams.

Uz šīs nots – par katras puses izjūtām un pienesumu – sarunas risinājās organizācijas „The British Council” pārstāvniecības Latvijā (ikdienā pazīstamās Britu padomes) rīkotajā gada noslēguma pasākumā. Tajā visā krāšņumā atklājās programmas ieguldījums izglītības, mākslas, kultūras un sociālās uzņēmējdarbības atbalstā, palīdzot pasaulei

“Spēja būt empātiskam vai gluži vienkārši iejūtīgam sākas visikdienišķākajās situācijās.

gan tepat, pašu mājās, gan plašākā izpratnē kļūt par dzīvošanai labāku un drošāku vietu. Ar Britu padomes atbalstu patiesi notiek virkne nozīmīgu norišu, sekmējot izkāpšanu no katram tik ērtajiem sociālajiem un informatīvajiem burbuļiem, kuros, pašiem nemanot, esam gandrīz iekapsulējušies: būšana kopā ar tiem, kurus jau pazīstam; sarunāšanās ar tiem, kuru uzskati ir līdzīgi mūsējiem; iešana pa zināmu un drošu taku, izmantojot kāda sagatavotus materiālus, sniedzot vēlamās atbildes skolotājiem, priekšniekiem un katram, kam nu vēl tādas pienākas. Paraugoties apkārt, redzam, ka piesauktā sabiedrības sadalītība, grupu un viedokļu polarizācija ir iesūkusies mūsu ikdienā daudz dziļāk, nekā sākumā šķiet, un nepieskatīta var laist pavisam garas saknes, liekot plaisāt pamatiem, kurus uzskatām par pašsaprotamiem. Bet kā

“Vairumā gadījumu nepārprotami darbojas divas grupas – tie, kurus integrē, un tie, kuri integrē. Otrie ir tie, kuri ir izdomājuši vislabākos veidus, ko „mēs” un kā „viņus” – kas notiks, ko darīs, ko iemācīsies un kā (labas izdošanās gadījumā) „viņi” pēc tam jutīsies. Un tas viss – vislabāko nodomu vārdā, vien piemirstot, ka īsta sastapšanās notiek tad, ja abas puses iet viena otrai pretī un katras pienesums ir vienlīdz cienījams un ievērojams.

atrast veselīgo līdzsvaru starp iedēšanas un norobežošanas?

Kā īsti ir – vai dažādosursos un semināros apgūstam darbam un vienkārši dzīvei noderīgus paņēmienus vai principus, kas ļauj saprast lielo bildi? Tas nepavisam nav viens un tas pats! Padomājiet: vai esat priecīgi par „tagad es zināšu, kā (ko) darīt stundā” vai arī gandarīti par „tagad es aizdomājos un sapratu, kāpēc” – un tad jau arī „kā” atradīsies.

Viss jau sākas ar spēju radīt un izjust piederības izjūtu. Ne to, kas sadala savējos un svešajos, pareizajos un nepareizajos, bet to, kas rodas no ieklausīšanās, *sarūmēšanās*, kas pasniedz roku vai nebaidās pamācīties no stiprākā vai atšķirīgā. Kas nepārtaisa, bet atrod kopīgo. Galu galā – spēja būt empātiskam vai gluži vienkārši iejūtīgam sākas visikdienišķākajās situācijās, piemēram, kad bērns (un vispirms jau pieaugušais) nešausminās par to, ka kāds nevar gana ātri iekāpt trolejbusā (gan jau tam ir vērā ņemams iemesls), ka kāds nav paņēmis līdzī stundā vajadzīgo lietu (tā tiešām mēdz gadīties), kāds skaļi nošķaudījies (uz veselību! Bet roku vai salveti gan labāk izmantot); kad pie galda skaļā balsī nepazīņo, ka „ši zupa ir riebīga”, pat nepamanot, ka kāds turpat, blakus, to ar patiku ēd, vai ka bezierunu toni nekritizē skaņdarbu vai izpildījumu – vai tas būtu klasikas šedevrs vai melnais metāls. Tas ir par spēju paturēt pie sevis no sirds dziļumiem nākošu frāzi „bet tas taču jums 7. (vai jebkurā citā klasē) jāzina!”, kas kādam būs gluži kā plīķis sejā. Tas ir par vēlmi saprasties un prieku par daudzveidīgu izrunu šarmu, valodu apgūstot. Gan jau sekos arī

“Tas ir par vēlmi saprasties un prieku par daudzveidīgu izrunu šarmu, valodu apgūstot.

gramatiski pareizas formas un bagāts vārdu krājums. Vajadzīgs vien mirklis pacietības un sauja atbalsta – principi pirms paņēmieniem.

Tas nenozīmē, ka nav jāizsakās. Ir, bet tas ir citādi – atklāt savas domas, izjūtas, viedokli. Runāt nevis par zupu, bet par sevi. Pateikt „man negaršo”, „es nesaņemtu, nepiekrītu” – par zupu, mūziku, apģērbu, dzīvesstilu, politiku – jebko. Ideālā gadījumā seko paskaidrojums, argumentācija, savas domas vai pieredzes izvērsums. Tad sākas saruna. Tad kāds cits var pateikt „bet man garšo”. Tad varam nonākt arī līdz secinājumam „vienosimies, ka šajā jautājumā mēs nevaram vienoties”, bet tas nepadara cilvēkus sliktākus; jo saruna ir par viedokļiem un argumentiem.

Visas šīs pārdomas rosināja Daugavpils, Rēzeknes un Ludzas vidusskolēnu izteikumi sarunās pēc kopīgas izrāžu noskatīšanās neatkarīgajā teātrī „Dirty Deal Teatro” un Ģertrūdes ielas teātrī. Runājām par Latviju – kādu to redz un izjūt viņu vecāki un pedagogi – un to, kā jūtas jaunieši paši. Viņiem liekas būtiski, ka vēsture sastāv no stāstiem par cilvēkiem, ne divu pušu armijām, kariem un abstraktām varas maiņām; tad to ir iespējams dziļāk izprast, tad tai ir vairāk krāsu un nianšu – te, šķiet, tieši laikā būs topošās izstādes „Latvijas gadsimts” koncepts. Jaunieši teica arī to, ka, viņuprāt, atšķirīgu viedokli ir vienglāk izteikt nekā uzklaut: „Kad tu runā, tu pieņem, ka klausītāji piekrit.” Jā, tu runā un runā... bet tā jau nav saruna... Vai skolā viņi ir iemācījušies runas bez sarunām? Vai te ir kāds sakars arī ar visiem nekad nenolasītajiem „referātiem”, kuru galvenā funkcija bijusi – lai būtu iesniegts? Vai ar nākamo atziņu – „ir reizes, kad drošāk paklusēt, jo apkārtējā sabiedrība nevēlas uzklaut atšķirīgu viedokli”? Kādi secinājumi mums no šā jāizdara?

Patiesībā par iekļaušanu saruna bija arī Liepājā, kur jau kārtējo reizi notika lasītprasmei, lasītpratībai un lasītprātībai veltīta pe-

dagogu konference. Lielais jautājums, uzsākot jaunu tēmu ikvienā mācību satura jomā, ir šāds: vai mans skolēns stundā jūtas droši un spēj ar savu pieredzi un zināšanām iekļauties notiekošajā? Ar savu pieredzi un zināšanām, nevis – tās noniecinot. Nepieņemot savas iedomas par neklūdīgām. Neļaujot bērniem un jauniešiem pierast pie sevis noniecināšanas. Psihologi runā par pašpiepildošo pareģošanu – tas ir „tā jau es domāju” sindroms, kad sadzirdam to, ko vēlamies dzirdēt, un saskatām to, ko gribam saskatīt. Tas ir arī stāsts par skolēniem, kuri tik ļoti ātri saprot, ko tieši skolotājs vēlas dzirdēt un ko no kura sagaida. Tā ejam dziļā miglā pa apburto apli un kāpjām uz vieniem un tiem pašiem grābekļiem, un to nu vajadzētu izbeigt.

“Lielais jautājums, uzsākot jaunu tēmu ikvienā mācību satura jomā, ir šāds: vai mans skolēns stundā jūtas droši un spēj ar savu pieredzi un zināšanām iekļauties notiekošajā? Ar savu pieredzi un zināšanām, nevis – tās noniecinot. Nepieņemot savas iedomas par neklūdīgām. Neļaujot bērniem un jauniešiem pierast pie sevis noniecināšanas.

Lai cik negribīgi tā spītējas, bet arī šāgada ziemeļi būs jāaiziet, un tāpēc šis ir tik labs laiks, lai noformulētu kādu jaunu apņemšanos. Kā teica organizācijas „The British Council” pārstāvniecības Latvijā direktore Zane Matesoviča – kāpēc gan gads (kā to dara britu finanšu gads) nevar sākties aprīlī ar jaunām jauna pavasara vēsmām? Kāpēc lai šī nebūtu reize, kad uzdrīkstamies atvērt savu cietokšņu durvis un varbūt pat ieskatīties citu cietokšņos – tas ir režisores Kristas Burānes aicinājums dokumentālo stāstu teātra „Cietoksnis” veidošanas kontekstā. Arī par iekļaušanu un integrāciju – par saprašanu. Tad nu veram vaļā cietokšņu durvis un klašu logus un laižām iekšā viedokļus, kas palīdzēs radīt un likt lietā lielo bildi! ■

Gada balva „Baltais zvirbulis” –

IK ILZE BRINKMANE

Gada balvu „Baltais zvirbulis” 2004. gadā iedibinājusi Rīgas domes kultūras pārvalde, un tās tagadējā vadītāja **Baiba Šmite** stāsta, ka balvai nominē kultūras darbiniekus, māksliniekus, kuri dara kaut ko vairāk, spilgtāk, atšķirīgāk, nekā liek ikdienas darbs. „Projektus iesniedz pašvaldības kultūras iestādes, kuras savos darbiniekos un sadarbības partneros saskatījušas atšķirīgo un īpašo, tādēļ izvēlēties laureātus nav viegli. Pa šiem gadiem kopumā atrasti 202 „Baltie zvirbuli”, saka B. Šmite.

Laureātu godināšana šogad notika 11. aprīlī atjaunotajā VEF kultūras pilī.

“Zinātniski jau sen ir pierādīta mūzikas pozitīvā ietekme uz bērna harmonisku attīstību, tomēr nereti skolā par mūziku mācās un uzzina samērā formāli, tādēļ vēlamies, lai bērni atraktīvā veidā iepazīst dažādu žanru mūziku.

Māksla cilvēkiem ir nepieciešama

Nominācijā „Par ilgstošu un nozīmīgu profesionālo ieguldījumu” kultūras nozares attīstībā balvu šogad saņem Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības kultūras centra „Ilģuciens” tautas glezniecības studijas „Grīva” vadītājs **Juris Ģermanis**.

„Studiju vadu jau 20 gadus. To dibinot, sapulcējās tā sauktie rūditie pašdarbnieki ar pieredzi, ar viņiem biju strādājis jau pirms tam; diemžēl 10 no viņiem jau ir aizsaulē. Patlaban mācīties zīmēt un gleznot nāk arvien vairāk jaunu cilvēku, lai gan netrūkst arī pusmūža vecuma ļaužu, kuri meklē kaut ko sev sirdij tuvu un izvēlas mākslas pasauli,” stāsta J. Ģermanis. Mākslinieks atzīst, ka cilvēki gados reizēm ir centīgāki, bet jaunieši, saskaroties ar grūtībām, nodarbības pamet, taču talantīgākie izvēlas turpināt mācības kādā no mākslas skolām.

Kā pats meklējis ceļu uz mākslu? „Es ļoti vēlējos gleznot. 11 gadu vecumā iestājos Jaņa Rozentāla mākslas skolā, tad tālāk, protams, ceļš veda uz Mākslas akadēmiju, iestājos Mākslinieku savienībā. Pamatā esmu gleznotājs, bet papildus vairāk nekā

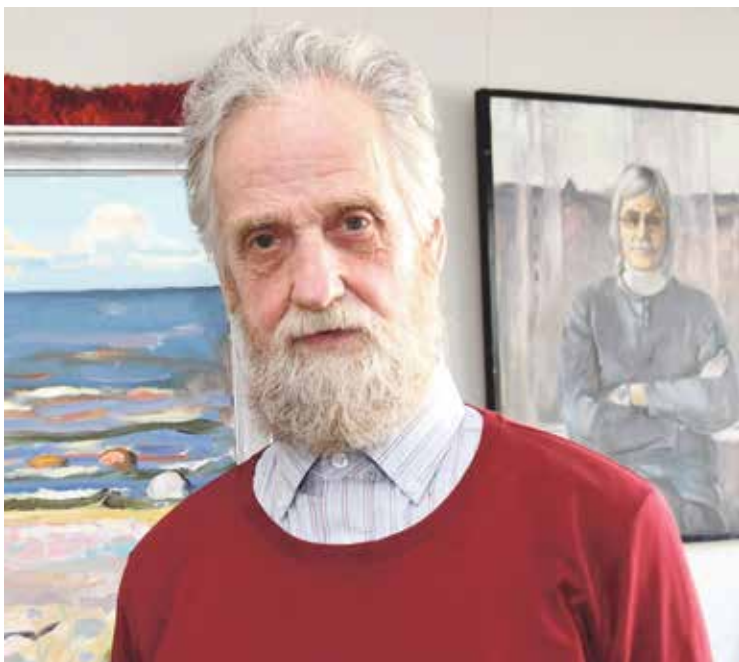

FOTO: Andris Bērziņš

Tautas glezniecības studijas „Grīva” vadītājs **Juris Ģermanis** priecājas, ka cilvēkiem patīk māksla, jo tā viņiem ir nepieciešama. Mākslinieks ir pārliecināts: lai nodarbotos ar glezniecību, ir jāapmeklē izstādes, jāzina, kas notiek, tad var to pārrunāt.

50 gadus nodarbojos arī ar pedagogiju,” atklāj J. Ģermanis.

Daudzus gadus strādājis ar bērniem Rīgas pionieru pilī un salīdzinot secina, ka bērni teikto vairāk pieņem, savukārt pieaugušos, kuriem jau ir izveidojies savs skatījums uz lietām, pārliecināt par kaut ko citu ir grūtāk. „Katram ir vajadzīga individuālu pieeja, tādēļ ir nepieciešamas zināšanas psiholoģijā. Atšķirības ir starp paaudzēm, kā arī starp vīriešiem un sievietēm, arī intelektuālais un pieredzes līmenis ir dažāds. Kāds mudina, lai droši izsaku kritiku, taču ir arī ļoti emocionāli jūtīgi cilvēki, kuriem aizrauda ļoti saudzīgi, jo nevēlos nevienu sāpināt. Citi vēlas gleznot tikai ziedus vai ainavas un nav pierunājami mēģināt attēlot kļūso dabu. Tomēr priecājos, ka cilvēkiem patīk māksla, jo tā viņiem ir nepieciešama. Lai nodarbotos ar glezniecību, ir jāapmeklē izstādes, jāzina, kas notiek, tad varam to pārrunāt,” uzsver mākslinieks.

Atbildot uz jautājumu, kuru uzskata par savu skolotāju mākslā un kurš no žanriem ir tuvāks, J. Ģermanis atzīst: „Sevi uzskatu par portretistu, bet vasarās gleznoju ainavas dabā, savukārt telpās – klusās dabas un ziedus, tā ka gleznoju visos žanros. Esmu

“Mūzika un muzicēšana ne tikai palīdz vienlīdz labi attīstīties abām smadzeņu puslodēm, gūt audiālu baudījumu, bet veido intelligentu un vispusīgu personību.

mācījies pie izciliem latviešu gleznotājiem – Konrāda Ubāna, Eduarda Kalniņa, Arija Skrīdes, arī Induļa Zariņa. Katrs savā ziņā ir atstājis pēdas manā daiļradē un mākslas uztverē, tādēļ atzīstu tradicionālo latviešu mākslas skolu. Man nav tuvi pārspīlētie modernisma virzieni, bet, ja ir laba un patiesa māksla, to jau izjūt. Protams, no katra jauna impulsa kaut kas šajā jomā papildinās, taču daudzas izpausmes, ko sauc par mākslu, ir tikai modes lieta. Tā ir pārejoša, jo laiks jau visu noliek savās vietās.”

Mūzika veido intelligentu un vispusīgu personību

Gada balvu „Baltais zvirbulis” nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības kultūras iestāžu darbinieks” par veiksmīgu darbu un kultūras projektu kvalitatīvu realizāciju 2017. gadā saņem orķestra „Rīga” mākslinieciskais vadītājs **Valdis Butāns**. Īpaši novērtēta Latvijas valsts simtgadei veltītā festivāla „Trīs zvaigznes” koncertu īstenošana.

Par to, ka V. Butāns prot atklāt mūzikas pasauli un šajā procesā meistarīgi iesaista arī orķestra mūziķus, liecina Lielā mūzikas balva par izcilu orķestra sniegumu gada garumā. Uz jautājumu, ko viņam nozīmē balva „Baltais zvirbulis”, Valdis atbild: „Esmu pagodināts. Manuprāt, jebkurš izjūt pagodinājumu, ja viņa darbu novērtē, vēl jo vairāk, ja atzīnību izsaka pats darba devējs. Šī balva, protams, ir atzinība ne tikai man, bet arī orķestrim.”

Savā ziņā neparasta rīcība, kas izceļas līdzīgi kā baltais zvirbulis, ir veidotās programmas bērniem – izglītojošie koncerti 1.–4. klases skolēniem „Nāc, ieklausies orķestrī RĪGA!”. Kas mudinājis to darīt? „Zinātniski jau sen ir pierādīta mūzikas pozitīvā

FOTO: Dmitrijs Sulžics (F64)

Orķestra „Rīga” mākslinieciskais vadītājs **Valdis Butāns** uzskata, ka balva „Baltais zvirbulis” nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības kultūras iestāžu darbinieks” par veiksmīgu darbu un kultūras projektu kvalitatīvu realizāciju ir atzinība ne tikai pašam, bet arī orķestrim.

FOTO: Jānis Romanovskis

Rīgas mūzikas skolu jauniešu apvienotā simfoniskā orķestra diriģents **Kaspars Ādamsons**, balvas laureāts nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības mūzikas un mākslas skolu darbinieks”, ir gandarīts par orķestra sasniegto mākslinieciski un tehniski augstvērtīgo rezultātu.

ietekme uz bērna harmonisku attīstību, tomēr nereti skolā par mūziku mācās un uzzina samērā formāli, tādēļ vēlamies, lai bērni atraktīvā veidā iepazīst dažādu žanru mūziku. Manā skatījumā skatīties un klātienē klausīties dzīvu orķestri ir kaut kas īpašs. To uztveram par savu pienākumu – audzināt jauno klausītāju paaudzi, kam mūzika nebūs sveša. Manuprāt, jebkurš sevi cieņošs profesionāls kolektīvs savu iespēju robežās to dara,” ir pārliecināts V. Butāns.

Viena no latviešu mentalitātes izpausmēm ir mūzika un dziesma, jo esam kultūras tauta. Varbūt izglītojošie koncerti, tāpat sadarbība ar mākslinieku Jāni Anmani, kad ģimenes ar bērniem tiek aicinātas līdzdarboties un izteikt Latvijas ainavas skaņās un krāsās, ir vēlēšanās vēl vairāk

uzsvērt mūzikas lomu cilvēka dzīvē – diemžēl ne visi to izprot. Sarunā ar laikrakstu V. Butāns atgādina, ka mūzika un muzicēšana ne tikai palīdz vienlīdz labi attīstīties abām smadzeņu puslodēm, gūt audiālu baudījumu, bet veido intelligentu un vispusīgu personību.

„Bērni ir visgodīgākā un atvērtākā publika, kas emocijas atklāj tieši un nepārprotami – ātri var uztvert, kad viņi klausās ar interesi un kad sāk garlaikoties. Tas, savukārt, mūs motivē būt īpaši modriem un radošiem, lai muzikālie piedzīvojumi, ko viņiem piedāvājam, no vienas pusēs, būtu saprotami un aizraujoši, bet no otras – lai nebūtu par garu. Ja tas viss izdodas, tad no bērniem izjūtam lielu prieku atdevi, kas sagādā milzu gandarījumu arī mums,” stāsta V. Butāns.

prieks un pagodinājums

Iekrāso ikdienu un skatu uz mūziku

Nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības mūzikas un mākslas skolu darbinieks” balvu saņem Rīgas mūzikas skolu jauniešu apvienotā simfoniskā orķestra diriģents **Kaspars Ādamsons**.

Orķestra vadītājs nenoliedz, ka reizēm nav viegli, jo ir jāstrādā ar dažāda sagatavotības līmeņa skolēniem, taču jo lielāks ir prieks, ja rezultāts izdodas veiksmīgs. Sasniegto ir novērtējuši gan klausītāji, gan mūzikas jomas profesionāļi, un Kaspars atzīst, ka tādējādi par balvu ir priecīgs dubultā: „Strādāt ar pieaugušajiem tomēr ir citādi; lai ieinteresētu jauniešus un panāktu iecerēto, ir vajadzīga īpaša pieeja. Kā orķestra vadītājs esmu gandarīts, ka ir izdevies sasniegt mākslinieciski un tehniski augstvērtīgu rezultātu, kaut gan bērni un jaunieši vēl nav profesionāļi.”

Orķestris apvieno jaunus mūziķus no dažādām Rīgas mūzikas skolām. Lai gan skolu vadītāji dažkārt to uztverot ar dalītām jūtām, jauniešiem tā ir iespēja satikties, iepazīties un attīstīties.

Balva „Baltais zvirbulis” saņemta par radošu un muzikāli izglītojošu programmu sagatavošanu. Kā tās veidotās? K. Ādamsons atzīst, ka repertuāru cenšas dažādot, lai tajā būtu pārstāvētas gan tādas klasiskas vērtības kā Jāzepa Vītola, Emīla Dārziņa, Pētera Barisona, Jāņa Medīņa skaņdarbi, gan mūsdienu komponistu darbi, piemēram, Jēkaba Jančevska un Jēkaba Nīmaņa opusi, Raimonda Paula mūzika. „Tas iekrāso un jauniešiem parāda mūzikas plašumus, kā arī padara košāku mūsu visu ikdienu. Nominācija balvai liek secināt, ka koncerti ne tikai patiek mammām un tētiem, bet to programmas ir šķītušas vērtīgas arī mūzikas jomas ekspertiem un kritiķiem.”

Jāstrādā no sirds un jābūt patiesam

Nominācijā „Amatiermākslas kolektīva (-u) vadītājs” balvu par mākslinieciski augstvērtīgu jaunradi un veiksmīgu Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) jauktā kora „Vivere” 10 gadu jubilejas koncertuzveduma īstenošanu saņem kora mākslinieciskais vadītājs **Gints Ceplenieks**.

Sarunā ar laikrakstu G. Ceplenieks atgādina, ka gardai maizei ir arī garoza – ikdienā darbā ar cilvēkiem jāiegulda liela enerģija, jo tā nemitīgi tiek izsmelta, taču to kompensē gandarījums par kopīgi paveikto. „Neesmu viens, kori „Vivere” veido dziedātāji, palīdz otra diriģente Sintija Šmite, kormeistars Rihards Lapiņš, kora prezidente Marita Deksnē un citi,” atzīst Gints. „Veiksmīga mijiedarbība palīdz izturēt, kad spēki sāk izsīkt.”

Nevar nepamanīt, ka skolēnu

FOTO: no kora „Vivere” arhīva

Diriģents Gints Ceplenieks uzskata, ka ir jāstrādā no sirds. „Nedrīkst blefot, bērniem patiek tīras un skaidras lietas. Viņi ļoti novērtē patiesumu, un to arī mācu – būt patiesiem mācībās, uz skatuves, saskarsmē ar citiem,” saka laureāts.

dziesmu svētkos diriģentam izdodas rast kontaktu ar bērniem

“Nominācija balvai liek secināt, ka koncerti ne tikai patiek mammām un tētiem, bet to programmas ir šķītušas vērtīgas arī mūzikas jomas ekspertiem un kritiķiem.”

un jauniešiem. Kas ir būtiskākais – kā panākt, lai radītu interesi un diriģentā klausītos? G. Ceplenieks, nedaudz samulsis, saka: „Jāstrādā no sirds. Esmu prasīgs pret sevi un citiem. Nedrīkst blefot, bērniem patiek tīras un skaidras lietas. Viņi ļoti novērtē patiesumu, un to arī mācu – būt patiesiem mācībās, uz skatuves, saskarsmē ar citiem.”

G. Ceplenieks balvu „Baltais zvirbulis” uztver kā pagodinājumu un priecības, ka laureātu un tās saņēmēju vidū būs vairāki Rīgas Doma kora skolas absolventi. ■

Gada balvas „Baltais zvirbulis” laureāti

◆ **Nominācijā „Par ilgstošu un nozīmīgu profesionālo ieguldījumu”** (balva tiek piešķirta par ilgstošu un nozīmīgu profesionālo ieguldījumu kultūras nozares attīstībā) – **Juris Ģermanis**, Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības kultūras centra „Ilģuciems” tautas glezniecības studijas „Grīva” vadītājs, – par ilggadēju un nozīmīgu profesionālo ieguldījumu tonālās glezniecības tradīcijas saglabāšanā un pedagogisko darbību 55 gadu garumā.

◆ **Nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības kultūras iestādes darbinieks”** (balva tiek piešķirta par veiksmīgu darbu un kultūras projektu kvalitatīvu realizāciju 2017. gadā): **Liene Kubiļus**, VEF kultūras pils vadītāja, – par veiksmīgu kultūras procesa vadīšanu VEF kultūras pilī rekonstrukcijas laikā un atjaunotajā ēkā. **Valdis Butāns**, orķestra „Rīga” mākslinieciskais vadītājs, – par veiksmīgu darbu un festivāla „Trīs zvaigznes” koncertu īstenošanu.

◆ **Nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības bibliotēkas darbinieks”** (balva tiek piešķirta par kvalitatīvu bibliotekāro darbu, veiksmīgi rīkotiem pasākumiem un nozīmīgu ieguldījumu bibliotēkas pakalpojumu kvalitātes uzlabošanā 2017. gadā) – **Zinta Geršmane**, Rīgas centrālās bibliotēkas galvenā eksperte bibliotēku jomā, – par nozīmīgu veikumu bibliogrāfiskā rādītāja „VEF kultūras pils” izveidē.

◆ **Nominācijā „Rīgas pilsētas pašvaldības mūzikas un mākslas skolu darbinieks”** (balva tiek piešķirta par radošu pedagogisko darbu, mācību programmu izstrādi un to būtisku uzlabošanu, kā arī veiksmīgu māksliniecisku un izglītojošu projektu realizāciju 2017. gadā) – **Kaspars Ādamsons**, Rīgas mūzikas skolu apvienotā simfoniskā orķestra diriģents, – par veiksmīgu un

radošu muzikāli izglītojošu programmu īstenošanu darbā ar Rīgas mūzikas skolu apvienoto simfonisko orķestri.

◆ **Nominācijā „Amatiermākslas kolektīva (-u) vadītājs”** (balva tiek piešķirta par mākslinieciski kvalitatīvu (augstvērtīgu) jaunradi un veiksmīgiem pasākumiem amatiermākslas popularizēšanā 2017. gadā) – **Gints Ceplenieks**, RTU jauktā kora „Vivere” mākslinieciskais vadītājs, – par mākslinieciski augstvērtīgu jaunradi un veiksmīgu RTU jauktā kora „Vivere” 10 gadu jubilejas koncertuzveduma īstenošanu.

◆ **Nominācijā „Amatiermākslas kolektīva (-u) vadītājs”** (balva tiek piešķirta par kultūras mantojuma un tradicionālās kultūras popularizēšanu un saglabāšanu 2017. gadā) – **Valda Kesnere**, kultūras un tautas mākslas centra „Ritums” tautas lietišķās mākslas studijas „Kalvis” mākslinieciskā vadītāja, – par nozīmīgu ieguldījumu kultūras mantojuma saglabāšanā un popularizēšanā, izstādes „Rotu mantojums” veiksmīgā īstenošanā.

◆ **Nominācijā „Sadarbības projekts”** (balva tiek piešķirta par kvalitatīvu un plašu mērķauditoriju aptverošu kultūras projektu īstenošanu, īpaši atzīmējot realizētos pasākumus un projektus pilsētvidē 2017. gadā) – **biedrība „I Did It”** – par daudzveidīgu un plašu mērķauditoriju aptverošu kultūras projektu īstenošanu.

◆ **Nominācijā „Sadarbības projekts”** (balva tiek piešķirta par kultūru daudzveidības, starpkultūru dialoga un sabiedrības integrācijas procesu veicināšanu 2017. gadā) – **Aleksandrs Ēmirovskis**, tirdzniecības centra „Origo” vadītājs, – par starpkultūru dialoga un sabiedrības integrācijas procesu veicināšanu laukumā pie tirdzniecības centra „Origo”. ■

LOVE RIGA
keramikas studija

Pieteikšanās pa tālruni
+371 23209952
Kengaraga iela 6, Rīga
mersartkeramika@gmail.com
www.facebook.com/suvenir.lv
www.mersart.lv

Aicinām Jūs uz vienīgo Latvijā atvērta tipa keramikas ražotni.
Piedāvājam Jums: **BEZMAKSAS ESKURSIJU !!!**

Katru darba dienu plkst. 15:00, ar iespēju apskatīt keramikas ražošanas darbnīcu.
Un tikai ja Jūs vēlēšities palikt ilgāk, lai izgatavotu sev un saviem draugiem suvenīrus
(ja taču mālā mums pietiks visiem 😊), meistarklases cena vienam cilvēkam – 4 eiro.
Turistiem īpaši piedāvājam!

Kā arī piedāvājam: RADOŠĀS BALLĪTES
ar iespēju jēgpilni pavadīt laiku un saņemt dāvanas

- Dzimšanas dienas "Patiesā radošuma priekš". Iespējams izvēlēties tēmu
- Meiteņu ballītes
- Jaunlulāte meistarklase
- Ģimenes diena
- Kolektīva sadarbības pasākumi
- Keramikas kvēsti (-balva katram dalībniekam)
- Fotosešija ar podnieku virpu

MEISTARKLASES UN KERAMIKAS KURSI

Lietuvas simtgadība Rīgas Lietuviešu vidusskolā

IK VAIDA RAZJŪNIENE

Rīgas Lietuviešu vidusskolas
vizuālās mākslas skolotāja

IK TOMS KAZIMIRISAŅECIS

Rīgas Lietuviešu vidusskolas
mūzikas skolotājs

Rīgas Lietuviešu vidusskolā Lietuvas tradicionālajiem un nacionālajiem svētkiem tiek piešķirta būtiska nozīme, jo svētku svinēšana un tradīciju godināšana ir ļoti svarīgs audzināšanas aspekts, kas nodrošina Lietuvas nemateriālā kultūrmantojuma saglabāšanu un nodošanu nākamajiem skolēniem – lietuviešiem un citu tautību bērniem, kuriem sirdī tuva un mīla ir Lietuva. Šis gads skolai ir īpašs, jo februāris ir Lietuvas simtgadības mēnesis. Šā mēneša laikā notika dažādi pasākumi – svinīgā līnija, kurā atskatījāmies uz Lietuvas vēsturi, viktorīnas, kurās skolas bērni un jaunieši pārbaudīja un pierādīja savas zināšanas par Lietuvas vēsturi un nozīmīgām personībām, tika veidots personisks Lietuvas karogs, kurā parakstījušies visi skolas skolēni, taču svētku kulmināciju iezīmēja svētku koncerts „Baltas paukštis” („Balts putns”), kas izskanēja šā gada 22. februārī.

Koncerts „Baltas paukštis” bija īpašs, jo tajā tika apvienotas vairākas mākslas nozares: mūzika, vizuālā māksla, dejas un literatūra. Koncerta veidošana tika balstīta uz sadarbības principu: skolas 5.–12. klases koris „Kibirkštys” („Dzirksteles”), sākumskolas lietuviešu dziesmu ansamblis un skolotāju kvartets „Labirintai” (kollektīvu vadītājs – skolotājs Toms Kazimirisaņecs) apguva repertuāru, kurš tematiski atspoguļoja galvenās atziņas Lietuvas simtgades kontekstā –

“ Svētku kulmināciju iezīmēja svētku koncerts „Baltas paukštis”, kurš tematiski atspoguļoja galvenās atziņas Lietuvas simtgades kontekstā – mīlestība pret Lietuvu, dabas skaistums, ģimene, dziedātprieks un dejojtprieks, brīvība kā balts putns debesīs.

Koncerts „Baltas paukštis”, svētku radīšanā un realizēšanā apvienojot mūziku, vizuālo mākslu, dejas un literatūru, bija skolas mākslas nozaru kopīgs darbs.

Respektējot repertuāra tematiku, tika piemeklētas lietuviešu nacionālās dejas, kas paspilgtināja koncerta dziesmu domu. Koncertā dejas izdejoja vidusskolas deju kolektīvs „Saulė” Solmejas Indānes un 3.–4. klases deju kolektīvs Giedras Jarmoškienes vadībā.

mīlestība pret Lietuvu, dabas skaistums, ģimene, dziedātprieks un dejojtprieks, brīvība kā balts putns debesīs. Respektējot repertuāra tematiku, tika piemeklētas lietuviešu nacionālās dejas, kas paspilgtināja koncerta dziesmu domu. Koncertā dejas izdejoja vidusskolas deju kolektīvs „Saulė” (vadītāja Solmeja Indāne) un 3.–4. klases deju kolektīvs (vadītāja Giedra Jarmoškienė).

Koncertā izskanēja lasījumi, kas tika virknēti tā, lai katrs koncerta priekšnesums organiski pārplūstu uz nākamo. Koncertam

netika meklēta pazīstamu autoru dzeja vai proza, bet tika izmantots skolas bagātākais resurss – skolēnu atziņas un domas par Lietuvu. Skolēni literatūras stundās rakstīja pārspriedumus par koncerta dziesmu tekstu galvenajām idejām. Apkopojot bērnu un jauniešu atziņas, tika darināti bastarda formas darbi, kuri koncertā izskanēja kā cēli un skaisti vēlējumi, kā pārdomas, kā ilgas, kā prieks un laime par lietuviešiem un Lietuvu kā zemi un valsti.

Skolotājas Vaidas Razjūnienes vadībā skolēni gan vizuālās

Emilija Zapalskyte, 9. klase

Skolotājas Vaidas Razjūnienes vadībā skolēni gan vizuālās mākslas stundās, gan vizuālās mākslas pulcīnā veidoja dažādus darbus, kas veltīti Lietuvas simtgadei.

mākslas stundās, gan vizuālās mākslas pulcīnā veidoja dažādus darbus, kas veltīti Lietuvas simtgadei. Šo darbu tematika arī tika pakārtota koncerta repertuāra galvenajām atziņām. Darbi tika izstādīti visā skolā, bet spilgtākie atradās stendos pie aktu zāles, kurā norisinājās koncerts, lai koncerta apmeklētāji gūtu ne tikai skaņu un vārdu sintezēto svētku noskaņu, bet arī vizuālu priekšstatu krāsu mākslā par bērnu domām un jūtām pret Lietuvu un simtgadības svētkiem. Pat koncerta afiša tika

veidota kā mākslas darbs, kā aicinājums iejusties svētku noskaņās.

Koncerts „Baltas paukštis”, svētku radīšanā un realizēšanā apvienojot mūziku, vizuālo mākslu, dejas un literatūru, bija skolas mākslas nozaru kopīgs darbs. Šā koncerta tapšanā piedalījās lielākā daļa skolas bērnu un jauniešu, kuri, skolotāju mudināti un atbalstīti, apzinājās Lietuvas nozīmību un Rīgas Lietuviešu vidusskolas vērtību viņu dzīvē un nākotnes izaugsmes iespējās. ■

Igaunijas dzimšanas diena Rīgas Igaņu pamatskolā

IK AIVA PLAUČA

Rīgas Igaņu pamatskolas direktores vietniece

Mācību darbs šajā dienā noritēja neierastāk. Rītu sākām ar Igaunijas simtgades logo iedegšanu sniegotajā skolas pagalmā. Visa skola sapulcējāmies ar svecītēm rokās: sveces izkārtotām zīmējumā un kopīgi vēlējam Igaunijai daudz laimes dzimšanas dienā.

Skolēnu pašpārvalde sākumskolas skolēniem bija sagatavojusi un novadīja viktorīnu. Tad labākie Igaunijas pazinēji sacentās skolas mēroga viktorīnā. Jāzina bija daudz neparasta, piemēram, cik tālu no Rīgas atrodas Tallina, kuri Igaunijas zīmoli darbojas Latvijā, pēc attēliem jāpazīst Igaunijas pilsētas, dažādi apskates objekti, jāzina grāmatu varoņi. Savukārt pamatskolēniem notika izziņoša ekskursija pa skolā izvietoto izstādi, meklējot atbildes uz viktorīnas jautājumiem par igauņu vēsturi Rīgā; katra klase veidoja nelielus video par uzziņāto. Visi kopā šajā dienā skatījāmies igauņu kinematogrāfistu veidotās mākslas filmas.

Skolā notika svinīgs koncerts, kurā dziedāja visi mūsu kori. Pasākumā piedalījās arī Igaunijas Republikas vēstnieks Latvijā Teniss Nirks (*Tõnis Nirk*), kurš pasniedza dāvanu – grāmatu par 100 svarīgākajiem Igaunijas vēstures faktiem.

Igaunijas dzimšanas dienā atklājam izstādi „Igaņu Rīga cauri gadsimtiem”. Tajā ir aplūkojamas vēsturiskās vietas Rīgā, kur ir strādājuši, mācījušies, atpūtušies igauņi gadsimtu garumā. Apskatot šo izstādi, katrs interesents var pierakstīt adreses un pats aizbraukt apskatīt šīs vietas savām acīm. Pieliekot Igaunijas karodziņu, var nofotografēt ēkas un piemiņas vietas, tā piedaloties skolas fotokonkursā.

Svētkiem par godu rotājam skolu. Februārī goda vietā gan gaitenā, gan klasēs bija igauņu karoga krāsas: zilā, melnā, baltā. Šajās krāsās tapa zīmējumi, telpu dekorācijas un tika rotāti galdi ēdnīcā.

Igaņu tautisko elementu izmantošana skolā

Skolas telpas maina izskatu katrā gadalaikā atbilstīgi svinamajiem gadskārtu vai valsts svētkiem, tomēr vienmēr paturam prātā, ka nesam igauņu vārdu. Tātad arī rotājumiem ir jābūt raksturīgiem. Mācību stundās cenšamies iemācīties, kas ir igauņu ornamenti un ar ko tas atšķiras no latviskajām zīmēm.

Senos igauņu ornamentos izmantojam, rotājot skolas diplomus, ielūgumus un standus. Tiem

FOTO: no skolas arhīva

Notika svinīgs koncerts, kurā dziedāja visi skolas kori. Pasākumā piedalījās arī Igaunijas Republikas vēstnieks Latvijā Teniss Nirks (centrā), kurš pasniedza dāvanu – grāmatu par 100 svarīgākajiem Igaunijas vēstures faktiem – skolas direktorei Urvei Aivare.

“Pamatskolēniem notika izziņoša ekskursija pa skolā izvietoto izstādi, meklējot atbildes uz viktorīnas jautājumiem par igauņu vēsturi Rīgā; katra klase veidoja nelielus video par uzziņāto. Visi kopā šajā dienā skatījāmies igauņu kinematogrāfistu veidotās mākslas filmas.

esam veltījuši projektu nedēļas un arī mākslas, rokdarbu stundas. Bieži tautiskos ornamentos izmantojam mākslas stundās, zīmējot tērpu elementus (cimdi, cepures, šalles, priekšauti) un trauku rotājumus (krūzītes, šķīvji, karotes). Sākumskolas skolēni zīmē, izšuj putnus kā somugru tautu simbolu. Ar igauņu rakstiem var izšūt atstarotājus un citus priekšmetus. Mākslas stundās pamatskolas klasēs skolēni, izmantojot igauņu tautastērpu, tiek iepazīstināti ar baroka un rokoko stilu. Interesanti, ka košos rakstus uz melna un balta fona ir iespējams izlikt no pašlīmējoša papīra vai pat krāsainām līmētēm. Sadarbībā ar Rīgas porcelāna muzeju projektu nedēļā sākumskolas skolēni ar igauņu rakstiem ir apzīmējuši trauku komplektus, tā radot servīzi „Made in Estonia”.

Igaņu vecākais zināmais ornamenti ir ģeometriski, un tam piemīt sena estētiska, maģiska

nozīme. Tā motīvi ir universāli un izplatīti visā pasaulē.

- Aplis – viens no arhaiskākajiem pamatelementiem. Simbolizē Visumu, bezgalību, pabeigtību, harmoniju. Tāpat kā daudzām citām tautām, arī igauņiem tas simbolizē Sauli un Zemi.
- Rotējošais krusts – gaismas un dzīvības zīme.
- Krusta zīme – harmonijas simbols. Tas vienā elementā savieno debesis un zemi. Ar vairākkārtējām kontūrām noslēgts krusts kļūst par aizsargzīmi.
- Dzīvības koks – zīme ar trim augšupvērstiem zariem ir pazīstama jau kopš akmens laikmeta. To bieži attēlo ar saknēm, stumbru un zariem, kuram piedēvē auglības un paradīzes koka maģisko nozīmi.
- Rozes (zieda) motīvs ir cieši saistīts ar apla zīmi, kristīgajā ticībā pazīstams kā debesu un Dieva simbols. Roze simbolizē Jaunavu Mariju, kas vienlaikus nozīmē padevību, pacietību, klusēšanu.

Arhaiskos ģeometriskos ornamentos zīmēja un izšuva intuitīvi, ar sirdi, un tie nebija stingri strukturēti līnijās vai simetriski – galvenais bija vēlamā laukuma aizpildīšana. Pamatelementus bieži papildināja ziedu, lapu vai pumpuru motīvi. Toties nozīme bija krāsām.

- Krāsas. Silti zaļā krāsa simbolizē zemi, augu valsti, arī nāvi. Dzeltēnā nokrāsa apzīmē Sauli, tās radīto gaismu un siltumu. Tumši zilā ir debesu un domu skaidrības krāsa. Sarkanajai, līdzīgi kā zaļajai, tika piedēvēts zemes spēks, bet kopš viduslaikiem tā kļuva arī par mīlestības, uguns un asins krāsu.
- Ziedu raksti. Viduslaikos tagadējās Igaunijas teritorijā līdzās

FOTO: Ivika Keisele

Mācību stundās bērni cenšas iemācīties, kas ir igauņu ornamenti un ar ko tas atšķiras no latviskajām zīmēm. Sākumskolas skolēni zīmē, izšuj putnus kā somugru tautu simbolu.

FOTO: Ivika Keisele

Viduslaikos tagadējās Igaunijas teritorijā līdzās arhaiskajiem ornamentiem ļoti plaši parādās koši ziedu raksti. Igaunī iemīl neredzētus tulpju, rožu, nelķu un liliju motīvus, kas papildināti ar sudrabu, zeltu un spīdīgiem vizuļiem. Tādi raksti nav sastopami nekur citur Ziemeļeiropā un kaimiņvalstīs.

arhaiskajiem ornamentiem ļoti plaši parādās koši ziedu raksti. Rodas jautājums, no kurienes un kāpēc igauņi iemīl neredzētus tulpju, rožu, nelķu un liliju motīvus, kas papildināti ar sudrabu, zeltu un spīdīgiem vizuļiem. Tādi raksti nav sastopami nekur citur Ziemeļeiropā un kaimiņvalstīs. Sākotnēji šie svešzemju raksti ienāk Igaunijas ziemeļu un rietumu daļā. Kopā ar Hanzas savienības tirgotājiem ostas pilsētās ieceļo kungu apģērba šuvējas un smalku rakstu izšuvējas. Katras sievietes sapnis bija pasūtīt apģērbus ar baroka un rokoko stila elementiem. Tā kā rokdarbi bija ļoti smalki, tiem vajadzēja ilgu darbu un arī naudu; tad igauņietes ar košajiem ziedu rakstiem rotāja tikai aubes, piedurkņu un kreklus virsējās ārmalas. Pretēji arhaiskajiem ornamentiem ziedu rakstiem bija nepieciešams ļoti stingrs rakstu zīmējums, tāpēc katram tas nemaz nebija pa spēkam. Krāsu salikumi uz balta un melna pamata ir ļoti koši un ba-

gātīgi, daudzveidīgām krāsu pārējām. Ar laiku ziedu ornamentos parādījās vietējo augu motīvi: ķiršu un ābeļu ziedi, jasmīni, rudzupuķes, magones un vārpas.

Tā 18. gadsimtā daļā tagadējās Igaunijas teritorijas līdzās vietējiem rakstiem nostiprinās svešzemju ziedu motīvi, bet Igaunijas dienvidu un centrālajā daļā joprojām ciena senos arhaiskos ornamentos un tie ir ikdienā sastopami.

Rīgas Igaņu pamatskola

Vēsturiskajā igauņu tautības cilvēku dzīvesvietā Pārdaugavā kopš 1989. gada atrodas atjaunotā Rīgas Igaņu skola. Tā Rīgā ir neliela igauņu salīna, kurā mācās vien 200 bērnu. Esam draudzīgi, ģimeniski, smaidīgi un citiem interesanti ar savu dažādību. Mums rūp un mūs interesē viss igauņuiskais. Tāpēc šajā gadā bija īpaši svarīgi svinēt Igaunijas valsts 100. gadadienu. ■

Izmantotā literatūra:

Tammis, I., Lutsepp, E. *Eesti tikand.* – Varrak, 2010.

Logopēdija ir ļoti interesanta, mūžam

IK ILZE BRINKMANE

Atzīmējot Eiropas logopēdijas dienu, kopš 2012. gada Latvijas Logopēdu asociācija (LLA) piešķir gada balvu, lai izrādītu vislielāko pateicību un cieņu, ko profesionālā organizācija var sniegt, novērtējot katra konkrētā logopēda ieguldījumu Latvijas logopēdijas attīstībā. 9. martā apbalvojumu „Gada balva 2017” saņēma Liepājas Universitātes (LiepU) bakalaura studiju programmas „Logopēdija” direktore Mg. sc. educ. logopēde **Gundega Tomele**.

Kā jūs pati raksturotu – kas ir paveikts un par ko ir lielākais gandarījums, saņemot balvu?

Tas bija negaidīti, jo šķita, ka vienkārši daru savu darbu, kas man ļoti patīk un sniedz gandarījumu. Šajā balvā man ir jādalās ar visiem – ar kolēģiem, studentiem, bērniem un viņu vecākiem. Viena es to nesaņemtu. Lielākais gandarījums ir par smaidiem un labajiem vārdiem, ko saņēmu šajās dienās. Manuprāt, jebkura no manas darbības jomām – bērnu runas un valodas novērtēšana, vecāku konsultēšana, korekcijas darbs runas un valodas traucējumu labošanā, topošo logopēdijas speciālistu izglītošana – ir svarīga, tomēr, ja ir jāizvēlas nozīmīgākā, tad tā būtu pētniecība un lektora darbs LiepU. Mācot studentus, zināšanas un prasmes tiek nodotas nākamajai logopēdu paaudzei. Ļoti ceru, ka tās tiks ne tikai lietotas jauno speciālistu profesionālajā darbībā, bet arī pilnveidotas, radot jaunas inovatīvas pieejas.

Kas liecina par studiju programmas „Logopēdija” stabilitāti?

Pirmkārt, tā ir skolu absolventu interese par studijām šajā programmā. Katru gadu pieteikumu skaits uz studijām budžeta grupā pārsniedz piedāvājumu

“Balstoties uz veseluma pieeju logopēdiskajā korekcijā, ir izveidots multistrukturālais valodas attīstības modelis, lai objektīvāk izvērtētu iespējamās bērna valodas attīstības nepietiekamības vai traucējumu cēloņus un tādējādi kvalitatīvāk veiktu koriģējoši attīstošo darbību.

un ir konkurss. Otrkārt, tās ir studiju programmas absolventu pozitīvās atsauksmes un profesionālā darbība specialitātē. Aptuveni 39 % mūsu programmas absolventu turpina studijas maģistrantūrā kādā no pedagogijas jomām. Esam gatavi attīstīt studijas logopēdijā maģistrantūras līmenī, jo ir izveidojusies bāze ne tikai kvalitatīvām studentu mācībām, bet arī pētnieciskajai darbībai. Treškārt, tie ir studiju programmas „Logopēdija” akreditācijas rezultāti 2017. gadā. Arī tas, ka LiepU kā galvenajam partnerim būs jāizstrādā studiju programmas „Logopēdija” standarta projekts pedagogu izglītības sistēmas reformas kontekstā, apliecina programmas kvalitāti. Saturiski jau pašreizējās programmas studiju rezultāti ir saskaņoti ar logopēdijas speciālista kompetenču vadlīnijām Eiropas vienotajai telpai *NetQues*, tas ir, ar Eiropas Logopēdu asociācijas (*Comité Permanent de Liaison des Orthophonistes / Logopedes de l'Union Européenne – CPLOL*) logopēdu pamatizglītības standartu un apgūstamajām kompetencēm, ar LLA izstrādāto skolotāja logopēda amata aprakstu un skolotāja profesijas standartu.

Kā zinātniski pētnieciskajā darbā iesaistās studenti?

Studenti tiek iesaistīti pētnieciskajā darbā, gan rakstot studiju un bakalaura darbus, gan iesaistoties LiepU Runas un balss izpētes laboratorijas pētījumos *Dr. med.* Baibas Trinites vadībā. Studiju darbā veiktajiem pētījumiem ir lokāls raksturs, tomēr tie sniedz pirmās iemaņas zinātniskajā pētniecībā. Katru gadu LiepU studentu zinātnes un radošuma dienās tiek organizēti studentu zinātniskie lasījumi. Savukārt pērn 4. Baltijas logopēdu kongresā tika prezentēti labākie bakalaura darbu pētījumi.

Ko nozīmīgu vēlaties uzsvērt Latvijas un Eiropas logopēdu asociāciju darbā, pieredzes apmaiņā, gan rīkojot dažādus kongresus, seminārus u. tml., gan piedaloties tajos?

Dalība kongresos, konferencēs, semināros gan speciālistiem, gan pētniekiem ir kā noteikta laika perioda rezultātu apkopojums. Tā ir iespēja apliecināt savu kompetenci praksē un zinātnē, tā ir pieredzes apmaiņa un zināšanu pilnveidošana, tās ir tikšanās ar kolēģiem un jaunas iepazīšanās. Svarīga ir kopības izjūta Liepājas, Latvijas vai Eiropas mērogā, risinot dažādus logopēdiskus jautājumus. Lai arī cik kompetenti mēs būtu savā jomā, ikvienā konferencē, seminārā var uzzināt ko jaunu vai gūt apstiprinājumu tam, ko darām. Viss nepārtraukti attīstās un mainās, un ir svarīgi būt atvērtam jaunām zināšanām. Manuprāt, dalība konferencēs, semināros ir viens no speciālista

FOTO: Ģirts Gertsons

Novērtējot logopēdes Gundegas Tomeles ieguldījumu Latvijas logopēdijas attīstībā, LLA viņai piešķir apbalvojumu „Gada balva 2017”.

“Pēc provizoriskiem LLA datiem, 3–5 gadu vecumā runas, valodas un komunikācijas traucējumi ir vērojami 50 % bērnu, 5–6 gadu vecumā logopēdiskie traucējumi joprojām ir 35–40 % bērnu, bet sākumskolā logopēdiskā palīdzība ir nepieciešama 35 % skolēnu.

darba kvalitātes rādītājiem neatkarīgi no tā, vai viņš ir praktiķis vai pētnieks. Prakse un zinātnei ir jābūt vienotām.

Kādas inovatīvas metodes ir izdevies ieviest praksē?

Pirms nedaudz vairāk kā 20 gadiem, kad atgriezies no studijām Vācijā, runāt par logopēdisko palīdzību bērniem, sākot ar triju gadu vecumu, vai lietot ne-tradicionālas metodes bija gluži vai nepieņemami – agrīnā vecumā bērni taču nespēj ne nosēdēt, ne kvalitatīvi veikt, piemēram, artikulācijas aparāta vingrinājumus, savukārt klasiskās metodes ir jau zināma vērtība... Patlaban logopēdu izpratne un attieksme ir mainījusies. To pierāda klausītāju interese par agrīnās attīstības logopēdijas kursiem LiepU Mūžizglītības nodaļā. Pati lietoju, kā arī studentiem mācu punktu masāžu pēc Kostiljo-Moralesa

(Rodolfo Costillo-Morales) metodes, Minhenes funkcionālās attīstības diagnostikas lietojumu logopēdiskajā diagnostikā un attīstības dinamikas izvērtējumā. Lielu gandarījumu sniedz Montessori pedagogijas filozofijas un didaktisko materiālu iekļaušana logopēdiskajās nodarbībās agrīnā vecumā, pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērniem. Balstoties uz veseluma pieeju logopēdiskajā korekcijā, ir izveidots multistrukturālais valodas attīstības modelis, lai objektīvāk izvērtētu iespējamās bērna valodas attīstības nepietiekamības vai traucējumu cēloņus un tādējādi kvalitatīvāk veiktu koriģējoši attīstošo darbību. Logopēdija ir ļoti interesanta, mūžam mainīga un radoša profesija – katrs bērns, skolēns, pieaugušais ir atšķirīgs kā personība, katrs logopēdiskās korekcijas gadījums ir atšķirīgs pēc traucējuma izcelsmes, veida un struktūras. Tāpēc logopēdiskās korekcijas vadlīnijas ir līdzīgas, bet pats logopēdiskās korekcijas process katrā individuālajā gadījumā – atšķirīgs.

Kā jūs raksturotu situāciju Latvijā – kāpēc arvien vairāk nepieciešams sniegt logopēdisko palīdzību bērniem un pieaugušajiem, kāds ir runas un valodas traucējumu iemesls?

Liepājas pirmsskolas izglītības iestāžu logopēdu atskaišu apkopojums liecina, ka laika posmā no 2011. gada oktobra līdz 2017. gada aprīlim vidējais 3–7 gadus vecu tādu bērnu skaits, kam ir runas un valodas traucējumi vai nepietiekama tās attīstība, svārstās no 41,01 līdz 48,03 % un tam ir tendence pieaugt. 2015. gadā B. Trinitē norādīja, ka, pēc provizoriskiem LLA datiem, 3–5 gadu vecumā runas, valodas un komunikācijas traucējumi ir

vērojami 50 % bērnu, 5–6 gadu vecumā logopēdiskie traucējumi joprojām ir 35–40 % bērnu, bet sākumskolā logopēdiskā palīdzība ir nepieciešama 35 % skolēnu („Izglītība un Kultūra”, Nr. 14, 27.08.2015.). Rādītāji Liepājas pilsētā un Latvijā kopumā īpaši neatšķiras. Šī situācija ir satraucoša, jo runa, valoda un komunikācija ir nozīmīgs personas dzīves kvalitātes nodrošinātājs. Jau pēc 2,5–3 gadu vecuma var novērot valodas attīstības atgriezenisko saikni uz bērna kognitīvo un sociālo attīstību, skolas vecumā – uz rakstu valodas apguvi un skolēna akadēmiskajām spējām, savukārt pieaugušo vecumā – uz individa sociālekonomisko un sociāli kultūrālo statusu.

Eiropas Savienībā jau 2004. gadā programmā „Izglītība un apmācība 2010” tika izveidots astoņu pamatkompetenču kopums, kas izglītības procesā bērniem būtu jāapgūst. Ieteikumos tika atzīmēts, ka valodas pamatiemaņu prasme, lasītprasme un rakstītprasme ir būtisks mācību pamats un atbalsts visām mācību aktivitātēm (*Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning*). No tā izriet, ka dzimtās valodas kompetence ir viena no svarīgākajām pamatkompetencēm bērna izglītībā un personības attīstībā. Bet kas notiks, ja bērnam nebūs iespējams pilnvērtīgi apgūt šo kompetenci runas vai valodas traucējumu dēļ?

Reizē ar to ļoti aktuāls ir jautājums par runas un valodas traucējumu profilaksi visos tās aspektos: sabiedrības informēšana, savlaicīga traucējumu diagnostika un savlaicīga, profesionāla to korekcija. Patlaban būtiskākā problēma ir tieši terciārā profilakse jeb savlaicīga traucējumu korekcija, lai neattīstītos sekundāri traucējumi, piemēram, mācīšanās grūtības, psihoemocionāli vai uzvedības traucējumi. Iemesls ir nepietiekamais logopēdu slodžu skaits izglītības iestādēs, jo to aprēķins neatbilst reālajai situācijai bērnu (skolēnu) runas un valodas attīstības jomā mūsdienās.

“Dzimtās valodas kompetence ir viena no svarīgākajām pamatkompetencēm bērna izglītībā un personības attīstībā. Bet kas notiks, ja bērnam nebūs iespējams pilnvērtīgi apgūt šo kompetenci runas vai valodas traucējumu dēļ?

mainīga un radoša profesija

Nepietiekama un (vai) traucēta runas un valodas attīstība tiek konstatēta jau triju gadu vecumā, bet logopēdiskā palīdzība visbiežāk tiek sniegta tikai vecākajā pirmsskolas vecumā. Tas ir par vēlu: līdz skolas gaitu uzsākšanai logopēdiskās korekcijas darbs netiek pabeigts – un bērni uz skolu dodas ar skaņu izrunas un diferencēšanas traucējumiem, ar valodas nepietiekamas attīstības seku parādībām, kas ir viens no biežākajiem cēloņiem grūtībām rakstu valodas apguvē.

Iemesli nepietiekamas vai traucētas runas un valodas attīstības pieaugumam ir dažādi: medicīnas zinātnes attīstība, apkārtējās vides piesārņojums, vecāku veselības stāvoklis, bērnu veselības stāvoklis, spriedze ģimenē un sabiedrībā, IT lietojuma pieaugums ģimenē un to pārmērīga iekļaušana mazu bērnu ikdienas aktivitātēs, sabiedrības vērtību skalas izmaiņas.

Vai dzimtā valoda un saskarsme ģimenē tiek atzīta par vērtību? Šis jautājums būtu jāuzdod katram sev pašam: cik daudz laika pēc darba, bērnudārza, skolas mēs pavadām savstarpējās sarunās, kā ar savu piemēru un līdzdarbošanos palīdzam pilnveidoties bērna valodīnai vai apgūt rakstu valodu? Mazs bērns valodu spēj apgūt tikai valodas vidē, bet, ja tā ir nepietiekama, tad tiek izjaukts dabīgais attīstības process un veidojas runas un valodas attīstības nepietiekamība, kas vēlākajos vecumos atspoguļojas jau kā komunikācijas un mācīšanās grūtības. Savukārt runas un valodas traucējumu ga-

“Patlaban būtiskākā problēma ir tieši terciārā profilakse jeb savlaicīga traucējumu korekcija, lai neattīstītos sekundāri traucējumi, piemēram, mācīšanās grūtības, psihoemocionāli vai uzvedības traucējumi. Iemesls ir nepietiekamais logopēdu slodžu skaits izglītības iestādēs, jo to aprēķins neatbilst reālajai situācijai bērnu (skolēnu) runas un valodas attīstības jomā mūsdienās.

FOTO: Jānis Vecbrālis

LiepU lektore, Pedagoģijas un sociālā darba fakultātes vadošā pētniece, Runas un balss izpētes laboratorijas vadītāja Baiba Trinīte stāsta, ka pētījumā par Latvijas skolotāju balss traucējumu izplatību un cēloņiem ir secināts – 80 % skolotāju balss traucējumus ir ieguvuši pedagoģiskās karjeras laikā.

dījumā nevajadzētu ticēt mītiem, ka problēmas pazudis, bērnam augot, – parasti tas tā nav, un nokavēta logopēdiskā palīdzība būtiski ietekmēs bērna nākotnes perspektīvas. Ļoti svarīga ir vecāku izpratne un iesaistīšanās valodas attīstības veicināšanā un traucējumu korekcijā.

Kā ar darbu ir nodrošināti LiepU logopēdijas specialitātes absolventi?

LiepU studiju programmas „Logopēdija” absolventi pārsvarā strādā savā specialitātē. Ap 23 % programmas studentu jau studiju laikā strādā ar studijām saistītā jomā, bet ir arī studenti, kas studiju laikā vai arī diemžēl tikai pēc augstskolas absolvēšanas saprot, ka logopēda profesija tomēr nebūs tā joma, kurā viņi spēj un grib strādāt. Līdz 2016. gadam 79,3 % absolventu strādāja iegūtajā specialitātē, bet 6,9 % – radniecīgā profesijā, savukārt 13,8 % absolventu dažādu iemeslu dēļ iegūtajā specialitātē nestrādāja. Īpaši priecē 2017. gada absolventu nodarbinātības rādītāji – visas absolventes strādā logopēdijā. Tas liecina gan par logopēdijas speciālistu pieprasījumu, gan par mūsu programmas absolventu konkurētspēju darba tirgū.

Pēta arī skolotāju balss traucējumus

LiepU lektore, Pedagoģijas un sociālā darba fakultātes vadošā pētniece, Runas un balss izpētes laboratorijas vadītāja **Dr. med. Baiba Trinīte** atzīst, ka apbalvojums G. Tomelei ir par aktīvu un apzinīgu darbību studiju procesā, kur ir nepieciešama ne tikai sadarbība ar docētājiem, studentiem, viesdocētājiem, bet arī nerimīgs studiju procesa pilnveides darbs mainīgos un izaicinošos

apstākļos; par mazo liepājnieku valodas korekcijas darbību; par nesavtīgu logopēda darbu skolā, pedagoģiski medicīniskajā komisijā un arī zinātnē; par izturību un izcilo piemēru līdzgaitniekiem.

Kas būtiskākais ir paveikts kopš 2011. gada, kad atklāta LiepU Runas un balss izpētes laboratorija, kuru jūs vadāt?

LiepU Runas un balss izpētes laboratorijā ir tapuši vairāki pētījumi, kas galvenokārt ir saistīti ar skolotāju balss traucējumu izpēti. LiepU ir vienīgā Baltijas valstu augstskola, kurā notiek šāda veida pētījumi. 2013. gadā tika pabeigts pētījums par Latvijas skolotāju balss traucējumu izplatību un cēloņiem. Šis pētījums bija pamatā Rīgas Stradiņa universitātē aizstāvētajai disertācijai medicīnas bāzes zinātņu jomā. Pētījuma rezultāti demonstrēja samērā nepatīkamu ainu: dažādas izpaušmes pakāpes balss traucējumi ir bijuši 67 % skolotāju; 80 % skolotāju balss traucējumus ir ieguvuši pedagoģiskās karjeras laikā. Šie atklājumi noteica arī tālāko pētniecības virzienu – turpināt pētīt skolotāju balss traucējumu izpaušmes un meklēt risinājumus šo traucējumu novēršanai. Sadarbībā ar bakalaura programmas „Logopēdija” studentiem ir mērīta skolotāju balss slodze darba dienas laikā, analizēti klašu telpu ergonomikas faktori, kā arī veikti daudzi citi mazi, bet interesanti pētniecības uzdevumi. 2017. gadā laboratorijā ir uzsākts jauns projekts „Skaņu pastiprinošo sistēmu ilgtermiņa ietekme uz skolotāju balss slodzes samazināšanu un verbālo instrukciju izpratnes uzlabošanu skolēniem”, kurā tiek meklētas atbildes uz vairākiem skolotāju veselību un mācību sasniegumus veicinošiem jautājumiem. Kā samazināt skolotāju

balss slodzi, nesaisnot darba dienas ilgumu? Kā uzlabot mācāmā materiāla labāku sadzirdēšanu un likumsakarīgi arī izpratni skolēniem, it sevišķi tiem, kuriem ir valodas attīstības traucējumi un kuri nāk no bilingvālas vides?

Par skolotāju balss veselību, atsaucoties uz pašu veikto pētījumu rezultātiem, tiek runāts skolotāju auditorijās. Manuprāt, šim tikšanās reizēm ir liela pievienotā vērtība, jo daudzi skolotāji pirms tam pat nav aizdomājušies par balss problēmu cēloņiem un iespējām tos novērst, pat ar samērā vienkāršiem paņēmieniem. Informācijas pieejamība ir svarīga profilaktiskā darba daļa. Studenti, jaunie speciālisti, kuriem ir izpratne par profesijas nosacītiem balss traucējumiem, ir kā mediatori, kuri šo informāciju nodod tālāk saviem kolēģiem jaunajās darbavietās.

Paralēli balss projektiem laboratorijā tiek adaptēti un aprobēti dažādi valodas pārbaudes instrumenti. Pašlaik topošie bakalauri laboratorijā strādā ar Itālijas pētnieku izveidotu valodas agrīnā novērtējuma testu, kurš ir izmantojams pacientiem ar galvas smadzeņu bojājumiem. Drīzumā darbs tiks pabeigts un Latvijas speciālisti savā arsenālā iegūs jaunu un jaudīgu klīnikā izmantojamu valodas pārbaudes materiālu.

Ko varat pastāstīt par darbu CPLOL?

Kopš 2004. gada LLA pārstāvu CPLOL, un jau otro termiņu pēc kārtas esmu ievēlēta par šīs organizācijas viceprezidenti. Skatoties no Eiropas perspektīvas uz Latvijas logopēdiju, ir jāatzīst, ka at-

“Daudzi skolotāji pat nav aizdomājušies par balss problēmu cēloņiem un iespējām tos novērst.

sevišķa speciālista vērtējumā mēs neesam ne labāki, ne sliktāki par vidējo logopēdu jebkurā Eiropas valstī. Taču mūs no kolēģiem Eiropā atšķir sistēmiskas lietas, kuras diemžēl ne augstskolas, ne asociācijas limenī nav iespējams risināt, piemēram, trūcīgais finansējums pamatizglītības programmās un starpresoru komunikācijas grūtības. Pēc neatkarības atgūšanas mainījās logopēda profesijas paradigma un mums vajadzēja tuvināties tādai izpratnei par logopēda profesiju, kāda tā bija un ir citās Eiropas valstīs. Latvijas situācijā tas nozīmēja būt vairāk logopēdam nekā skolotājam. Diemžēl dažādu iemeslu dēļ – sistēmisku un individuālu – ne visiem izglītības iestādēs strādājošajiem tas ir izdevies. Tāpēc ar lielu prieku es vēroju LiepU absolventus, kuri studiju laikā ir apguvuši logopēdu profesionālās kompetences un veiksmīgi tās realizē, strādājot ar jebkura vecuma cilvēkiem, kuriem ir runas, valodas un komunikācijas traucējumi.

Eiropas kolēģiem ir interesanta mūsu logopēdijas programmas izveides pieredze, jo tā tika veidota uz Eiropas logopēdu pamatizglītības standarta pamata. Tolaik veidot jaunu programmu bija mūsu priekšrocība, salīdzinot ar citu valstu programmām, kurās standarts bija jāintegrē. ■

- sūnu un citu materiālu skulptūru dārzu.
- **Jaunums** – Latvijas simtgades mīļākie un populārākie pasaku un multiplikācijas filmu varoņi;
- saimniecības un dzimtas vēsturi, senus darbarīkus, kuri izgatavoti un lietoti mājas darbos;
- ārstniecības augus un garšaugus, dažādu veidu mētras. Piedāvājam degustēt tējas;
- dažādus putņus;
- ponijus;
- bioloģisko lauksaimniecību, tās ilgtspējību, dabas procesu izpratni.

Mājaslapa: <https://sites.google.com/site/zsamuri/>
Iepriekšēja pieteikšanās pa tālruni: +371-29148597

Projekta „Skola 2030” kā zinātniski praktiskas izstrādes īstenošanas vērtējums – 6 balles

IK ANDRIS BROKS

Dr. phys., Latvijas Universitātes emeritētais profesors

Projekts „Kompetenču pieeja izglītības saturā” jeb „Skola 2030” pēc savas būtības un sūtības ir ļoti nozīmīga valsts līmeņa zinātniski praktiskas izstrādes veidošana, kas ir pielīdzināma ne vienas vien zinātņu doktora disertācijas izstrādei – tas ir liels dzīves un izglītības kopsaistības apzināšanas projekts. Tas nav tikai atsevišķu problēmu risinājums, bet gan sistēmiska Latvijas valsts izglītības sistēmas attīstības izstrāde.

2016. gada novembrī tika uzskāts visai ilgstošā laikā veicams darbs, kas sākumposmā, līdz 2021. gada nogalei, rit ar Eiropas Sociālā fonda (ESF) un valsts budžeta līdzfinansējuma atbalstu. Projekta „Skola 2030” veiksmīgs īstenojums ir būtiski atkarīgs no šajā sākumposmā ieliktajiem pamatiem, jo – kā jūsim, tā brauksim.

Atzīstami vērtējot projektā paveikto, vispirms gribu ieteikt projektu nepakļaut ESF projekta nosaukumam. Aiz šā angļu valodā formulētā projekta nosaukuma neskaidrā tulkojuma latviešu valodā pašlaik ir radīti Latvijas nākotnes izglītības apraksta melnraksti, kuriem turpmākās attīstības gaitā daudz labāk iederētos cits virsraksts, proti, projekts savā būtībā un sūtībā attiecas uz dzīvē sakņotās izglītības satura un pedagoģiskās darbības metodikas attīstību Latvijas izglītības sistēmā. ESF projekta nosaukums pašlaik ievirza terminoloģiski neskaidras darba valodas radītājā haosā, kas ir līdzīga jau Svētajos Rakstos minētajai Bābeles torņa celtniecības situācijai.

Ilustrācijai – tikai daži, taču varbūt svarīgākie piemēri. Kāpēc tiek rakstīts un runāts par mācību procesu (mācīšanu, mācīšanos, mācību materiāliem utt.) visur tur, kur šodien būtu jālieto termini „izglītojošā darbība”, „izglītība”, „izglītības materiāli”? Mūsu izglītības sistēmā taču jau sen vairs nav mācību iestāžu, bet gan dažādiem izglītības veidiem un pakāpēm atbilstīgas izglītības iestādes (un nevis institūcijas).

Kāpēc izglītojošajā darbībā netiek skaidri apzināti atšķirīgie izglītības vadības un izglītojošās darbības izpildes jeb pedagoģiskie procesi? Tā taču ir mērķtiecīgu cilvēkdarbību apzināšanas klasika jeb ābece! Starp citu, šodien ir īpaši svarīgi apzināties vadības un izpildes darbību hierarhiju, jo skolotāji (pedagogi) un nevis skolēni vada pedagoģisko procesu. Skolēni vada savu patstāvīgo jeb individuālo darbību, risinot pašu izvēlētos vai uzdotos izglītojošās pētniecības uzdevumus.

Pārmaiņas pedagoģiskās darbības metodikā šodien vispirms

FOTO: no personiskā arhīva

jau akcentē skolēnu un skolotāju, protams, līdztekus arī vecāku un skolu – sabiedrības sadarbību. Beigsim taču runāt par – diemžēl jau atkal neapdomāti ieviesušos – humpalatiņu par bērncentrēto pedagoģiju! Sadarbībā īstenojas partnerattiecības, kuru centrā ir kopīgais mērķis un kurās viens no partneriem vai kāda viņu uzticamības persona uzņemas vadību.

Sadarbību raksturojošās domu kartes apzināšana varētu lieti noderēt ne tikai pedagogiem, bet arī visu līmeņu izglītības (arī projekta un ne tikai projekta) vadības komandām.

“Kopš kura laika metodika nosaka izglītības saturu? Saturs un satura īstenošanas metodika pastāv kopsaistībā, taču metodika attiecas uz šā satura īstenošanas procesu.

Kopš kura laika metodika nosaka izglītības saturu? Saturs un satura īstenošanas metodika pastāv kopsaistībā, taču metodika attiecas uz šā satura īstenošanas procesu. Ir jūtams, ka projektā atbilstīgos tekstus veido pārsvarā cienījami, pieredzes bagāti un arī daudzsoļīgi jaunās paaudzes pedagogi, kuri no sirds grib strādāt ar mūsdienu metodēm, taču – īstenojot mūsdienu izglītības saturu. Malači, bet nepieciešamais jaunais saturs ir jāveido valsts izglītības vadības speciālistiem – ne jau ierēdņiem, bet dzīves un izglītības kopsaistības apzināšanas profesionāļiem. Diemžēl te joprojām ir mūsu vājā vieta, jo šim mērķim iecerētais gan sākotnēji izveidotais Izglītības satura un eksaminācijas centrs, gan pašlaik strādājošais Valsts izglītības satura centrs ar izglītības satura izstrādi pēc būtības nenodarbojas. Tad nu atliek vien nākt pedagogiem un veidot pašiem savam

Skolotāja un skolēnu pedagoģiskā SADARBĪBA – partnerattiecības (divas kopsaistības, uz kopīgo mērķi virzītas cilvēkdarbības)

mūsdienu metodiskajam darbam cienīgu izglītības saturu. Pašreizējā situācija ir valsts *priekšizvērtējuma* laikā pašplūsmā pamestās izglītības (un ne tikai izglītības) nozares apstākuma sekas. Lai nu tagad, visiem sadarbojoties, bet ne šķēļoties savtīgu interešu grupās, izdodas situāciju labot! Kāda ir dzīve, tāda ir izglītība. Kādu kuram izglītību kādai dzīvei – tāds ir jautājums. Vispirms saturs, tad metodika.

Svarīga ir sadarbībā lietotā saziņas valoda

Ikviena projekta izstrādē ļoti svarīga ir sadarbībā lietotā saziņas valoda. Īpaši nozīmīga ir ikviena lietotās valodas vārda nozīmes sapratne (saprāšana) un šo vārdu kopsaistības izpratne (teikumu izprāšana).

Sabiedrība, saziņa, sadarbība, saprāts, saprāšanās, sadzīvošana utt. Šādu latviešu valodas vārdu virkņu jēgu svešvalodās parasti neaurauž vārdu saknes un (vai) piedēkļi. Mūsu valoda ir jauna, tās veidotāju lolota un ļoti sakārtota. Tās gramatika pieprasa sakārtotu, disciplinētu domāšanu, saprotamas nozīmes vārdu (vismaz lietvārdu, darbības vārdu, īpašības vārdu) kopsaistīšanu izprotamos teikumos. Taču šodien strauji notiekošās globalizācijas un tehnokratizācijas rezultātā ikdienas sadzīves un darba dzīves valodā strauji ienāk jaunvārdi. Šie vārdi latviešu valodu gan bagātina, gan – tieši pretēji – piesārņo ar ienesto liekvārdību, kas pie mums pašlaik ir saistīta ar nevajadzīgu anglicismu ieviešanu. Domājot, rakstot un runājot angļu valodā (kas vēl – tāpat kā krievu valoda – nav viena no iespējamajām trim Latvijas valsts valodām), būtu jāapzinās, ka nedrīkst taču nepamāties, bieži vien pat bez jēgas, sapratnes šos vārdus vai to veidotos saīsinājumus formāli pārnest latviešu valodā – vienkārši kā žargonvārdus ieviest mūsu valsts saziņas valodā. Tam šodien jau ir būtiskas sekas – šādi plaukstošā hibrīdvaloda pašlaik ir pamatā jau piemēņotajai Bābeles torņa celtniecībai arī projektā „Skola 2030” un ne tikai šajā projektā vien.

Taču vienlaikus projekta materiālos jau ir redzams arī nozīmīgs

progress, novēršot nevietā lietoto globāli izplatījušos anglicismu „kritiskā domāšana”. Latviešu valodā būtu jālieto vārdkopa „vērtējošā domāšana”, kas ietver gan pozitīvo, gan negatīvo vērtējumu. Tā jau nav mūsu problēma, ka angļu valodā nav atbilstīgas vārdkopas. Kur pazūd mūsu patstāvīgais radošums, kuru gribam ieviest savā dzīvē un izglītībā, ja tik bieži vien formāli (tātad satura būtību pietiekami neapdomājuši) kopējam citu valstu kolēģu tekstus?

Pietiekami īss un skaidrs kopīgo sadarbības mērķu hierarhijas apraksts izkoptā latviešu valodā, kā arī vienošanās par profesionālajā saziņā izmantojamo terminoloģiju būtu ļoti nepieciešams priekšnoteikums Latvijas izglītības sistēmas augstvērtīgas attīstības nodrošināšanai.

Steigā virza nepilnīgi sagatavotos dokumentu melnrakstus

Diemžēl, bet pašlaik, projekta „Skola 2030” sākumposmā, ir novērojama liela steiga, neapdomīgi virzot dzīvē līdz šim nepilnīgi sagatavoto dokumentu melnrakstus. Ļoti divaini, ka uz šo materiālu pamata jau īstenojas visai masveidīga skolotāju un direktoru profesionālā pilnveide, kā arī tiek veidoti pat izglītības likumu grozījumi. Notiek it kā jauno ideju ieviešana, lai gan pēc to apspriešanas vēl nav pienācīgi pilnveidoti pat projekta satura pārskata materiāli. Kā var ieviest to, kas vēl nav gatavs un ir grūti uztverams pat projekta lielo ideju atbalstītājiem? Tāpēc arī ir pamatoti skolotāju un ne tikai skolotāju iebildumi, ka bieži vien dažādiem projekta pasākumiem nav gaidītās kvalitātes. Skolotājiem neder formālo projekta dokumentu atstāstīšana, viņi gaida jaunas konkrētas ziņas par kaut ko lietderīgu, ko „smērēt uz maizes” saviem skolēniem, arī viņu vecākiem. Nedrīkstētu pieļaut ESF finansējuma apguvē iet ar pārāk lielu, realitātei bīstamu ātrumu. Pašiem vien jau pēc tam izlietais ūdens būs jāsamēl. Lai tikai tad nebūtu jāpauzē ar ūdeni no projekta vannas nepamānīti izlietie bērni... Steigā darbojoties, ļoti pietrūkst patstā-

vīga radošuma: neapdomāti, nepamatoti, sliktos tulkojumus tiek kopēti citu valstu pieredze. Diemžēl rodas pat iespaids, ka daļa projekta ekspertu nav speciālisti izglītības vadībā un pedagoģijā, bet studentu līmenī veic sākotnēju iepazīšanos par darāmo. Pat labākā globālā pieredze taču ir atbilstīgi jāadaptē lokālajai situācijai mūsdienu Latvijā.

Visbeidzot – šodien mums visiem derētu īpaši ļoti labi izprast zinātnes un tehnikas progresu lomu cilvēces dzīves attīstībā, kad atbilstīgo sasniegumu izmantošana nebūt ne vienmēr un ne visur sekmē cilvēku dzīves progresīvu attīstību. Mūsdienu izglītības saturā un metodikā ir īpaši jākopj zinātniskais izglītības saturs un metodika. Tas veicams gan humanitāro, gan sociālo, gan dabaszinātniskās un tehniskās izglītības sektoros, īstenojot izglītojošajos zinātniskajos pētījumos sakņotās pedagoģiskās darbības metodikas. Izglītojošā zinātniskā, mākslinieciskā un saimnieciskā pētniecība izsenis ir visefektīvākā jaunas dzīves pieredzes ieguves metodika. Tas jau nav nekas jauns, taču tas šodien palīdzēs nodrošināt izglītojošās darbības pacelšanos no sapratnes (faktoloģijas zubrīšanas) līmeņa uz laikmeta pieprasīto izpratnes (cēloņseku sakarību izpratnes) līmeni. Protams, cilvēki un viņu dzīve, tai nepieciešamā izglītība ir ļoti daudzveidīga, taču vienkāršā darba darītājus pamazām, bet neatlaidīgi nomaina roboti. Reālā darba dzīve, profesionālā izglītība šodien pieprasa augstāku (vai padziļinātu) vispārīglītības līmeni.

Patlaban galvenais – optimizēt visu ieinteresēto personu un organizāciju patstāvīgi radošo **sadarbību**, ievērojami pilnveidojot savstarpējo **saziņu**, galvenokārt jau saziņas valodu gan pēc satura, gan formas. Tas ir projekta censoņu uzdevums. Diemžēl, bet brīžiem ir jūtama vēlme vai vismaz cerība, ka citi no malas padarīs to, kas jāpārņem projektā iesaistītajiem un atbilstīgi apmaksātajiem ekspertiem.

Patlaban, kad līdz kārtējā studiju gada noslēgumam vēl ir nedaudz laika, līdzīgi kā vērtējot savu studentu sākotnējo veikumu, projektā sasniegto stimulējoši novērtēju ar 6 (gandrīz jau labi). Tas ir, kā pedagoģijā saka, formatīvais starpvērtējums atgriezeniskās saiknes nodrošināšanai, lai veiktu mērķtiecīgas darbības nepieciešamās korekcijas laba rezultāta sasniegšanai.

Paldies projekta censoņiem par iniciatīvu un labagrībēšanu, par jau ieguldīto darbu – taču darāmā vēl ir ļoti daudz. Ja nepieciešams, kā seniors piedāvāju savu iespējamo palīdzību sistēmiskās domāšanas attīstībai Latvijas izglītības sistēmas pilnveidē: <https://blogi.lv/broks/2017/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-2017-2018-anno-2002/>. ■

Saldus pamatskola: izaicinājums, kas kļuvis par iespēju

IK LAIMA KRASTA

Saldus pamatskolas projektu darba koordinatore

Tuvojas noslēgumam jau otrais divgadīgais programmas „Erasmus+” projekts – atbalsts skolas pedagogiskā personāla profesionālai pilnveidei ārvalstīs. Abu projektu mērķis bija palīdzēt skolas pedagogiem sekmīgi un kvalitatīvi realizēt skolas attīstības plānu. Pirmā projekta laikā (2015–2017) septiņiem skolas pedagogiem bija iespēja piedalīties astoņās mācību mobilitātēs un mācīties profesionālās pilnveides kursos Zviedrijā un Lielbritānijā. Galvenais uzdevums bija apgūt un aprobēt jaunu mācību metodi – CLIL (angļu val. *Content and Language Integrated Learning* ‘mācību satura un valodas integrēta apguve’). Interesi par šo metodi izrādīja 12 skolas pedagogu, un sadarbībā ar Latvīšu valodas aģentūru un Liepājas Aleksandra Puškina 2. vidusskolu skolotāji vispirms Latvijā apguva 36 stundu kursu.

Otrā „Erasmus+” projekta (2016–2018) laikā skolas pedagogiem bija iespēja piedalīties 11 mācību mobilitātēs. Profesionālās pilnveides kursos Lielbritānijā mācījās mūzikas skolotāja Iveta Logina, ģeogrāfijas un vēstures skolotāja Anda Zavitska, angļu valodas skolotājas Santa Brauča un Evita Dureika, sporta skolotāja Lāsma Rumpe, vizuālās mākslas skolotāja Evika Zabarovska un sākumskolas un informātikas skolotāja Dace Neizaka. Skolotājas ne tikai apguva jaunas metodes savu priekšmetu mācīšanā, bet arī ieguva praktisku pieredzi, viesojoties Lielbritānijas skolās, diskutējot ar skolotājiem no citām Eiropas valstīm, iepazīstot dažādus kultūras un vēstures objektus. Darba vērošanas mobilitātēs devās četras skolotājas: literatūras skolotāja Anita Raude un sākumskolas skolotāja Māra Markava ieguva praktisku pieredzi CLIL metodes izmantošanā mācību stundās Spānijas sākumskolā Lorkā, bet direktores vietniece izglītības jomā Gita Leja un sākumskolas un informātikas skolotāja D. Neizaka Opavas pamatskolā Čehijā iepazīnās ar kolēģu pieredzi skolas darba un mācību procesa organizēšanā, iekļaujot CLIL metodi, piedalījās mācību stundās un ārpusstundu pasākumos. Abas šīs skolas CLIL metodes iekļaušanu mācību priekšmetu apguvē praktizē jau vairākus gadus.

Izvērtējot „Erasmus+” projektu lietderību, vispirms ir jāuzsver vārds „uzdrīkstēšanās”. Trīs gadu laikā īstenotajās 19 mobilitātēs piedalījās tikai trīs angļu valodas skolotājas, pārējās 12 skolotājas māca citus mācību priekšmetus, bet, izvirzot sev mērķi – pilnveidot angļu valodas prasmes, izmantojot

projektu un savus personiskos līdzekļus, kā arī brīvo laiku, apguva valodu tādā līmenī, ka kvalitatīvi varēja piedalīties mācību mobilitātēs ārvalstīs, pārliecināti vadīt savu priekšmetu stundas, iekļaujot CLIL metodi.

Augsti vērtējama ir pedagogu iegūtā pieredze, mācību metodes, iespēja izmantot savas zināšanas un prasmes starptautiskā vidē. Iegūtās zināšanas, pašapziņa un pārliecība par savām spējām ir laba motivācija turpmākajam darbam un kompetenču izglītības realizēšanai.

Uzdriktēšanās ir pavērusi iespēju tālākai starptautiskai sadarbībai. Pašlaik skolā tiek īstenoti trīs „Erasmus+” stratēģiskās partnerības projekti. Kopā ar partneriem no citām Eiropas valstu skolām šogad uzrakstījām vēl divus projektus.

Galvenais jautājums – ko no tā visa iegūst mūsu audzēkņi, viņu ģimenes, Saldus novada sabiedrība. Skolēniem patīk CLIL stundas, viņi bieži jautā, kad atkal būs tāda stunda, aktīvi iesaistās stratēģiskās partnerības projektos.

Tas motivē arī citus skolotājus uzsākt angļu valodas apguvi, drošāk iesaistīties aktivitātēs, kad skolā ir jāņem vērā starptautisko skolotāju un skolēnu.

CLIL stundu darbs turpinās regulāri. Ieinteresētie skolotāji gadā vada vairākas atklātās mācību stundas, parāda tās kolēģiem, skolēnu vecākiem, citiem novada skolotājiem un izglītības darbiniekiem, arī „Erasmus+” partnerskolu skolotājiem un skolēniem. Stundu tematiskie plāni tiek publicēti skolas mājaslapas www.saldus-pamatskola.lv blogā. Tur ir iespējams iepazīt arī skolotāju prezentācijas par piedalīšanos mācību mobilitātēs „Erasmus+” projektos.

Direktores vietniece mācību

“Plānojot un rakstot projektus, skolas mērķis ir neieslīgt rutīnā, meklēt dažādus veidus, kā padarīt mācīšanos un brīvā laika pavadīšanu interesantu, kā dot iespēju skolotājiem un skolēniem, izmantojot „Erasmus+” projektu līdzekļus, apgūt jaunas zināšanas un pieredzi un paplašināt savu redzējumu Eiropas kontekstā.

FOTO: no skolas arhīva

Gita Leja māca skolēniem latviešu alfabētu un populārākos latviešu vārdus.

jomā G. Leja uzsver, ka, uzsākot CLIL metodikas apguvi un aprobēšanu, visiem iesaistītajiem pedagogiem bija tikai aptuvs priekšstats par to. Trīs gadu laikā, mācoties meistarklasēs un profesionālās pilnveides kursos, tika apgūtas daudzveidīgas darba formas, kuras ir iespējams izmantot ne tikai CLIL, bet arī citās stundās. Ieguvēji bija un ir visi pedagogi, jo skolas prakse ir pedagogiskās padomes sēdēs, metodiskajās komisijās un informatīvajās sanāksmēs obligāti kolēģus iepazīstināt ar jaunapgūto un izglīt par to. Apmeklējot stundas, G. Leja ir novērojusi un secinājusi, ka skolēni kļuvuši motivētāki, jo stundas ir nestandarta, ar pārsteiguma momentiem, kas ieinteresē svešvalodu prasmju pilnveidei. Ir augusi arī kolēģu pašapziņa – viņi vada un rāda atklātās stundas ne tikai saviem kolēģiem, bet arī citu skolu pedagogiem, skolu direktoriem, starptautisko projektu partneriem un skolēniem. Analizējot redzētās stundas, pedagogi saņem labu novērtējumu. Tā kā virzāties uz kompetenču balstītu izglītību, CLIL ir viens no paņēmieniem, kā to realizēt, jo stundas tiek strukturētas tā, lai apgūtu ne tikai konkrētā mācību priekšmeta saturu, bet arī attīstītu skolēna gara pamatu, gan cilvēku kompetences. CLIL ir nākotnes izglītība, un Saldus pamatskola to veiksmīgi ievieš.

Par projekta lietderību atzinīgi izsakās ikviens dalībnieks; ieskatam – dažas atziņas.

Sākumskolas un informātikas skolotāja D. Neizaka: „Portsmutā Lielbritānijā par CLIL metodi mācījos pie izcila pedagoga un fascinējošas personas Graima Vorkmena (*Graham Workman*). Kaut mācību kurss bija ļoti sarežģīts, jo pārsvarā orientēts uz vidusskolas matemātiku, fiziku, ķīmiju un bioloģiju, mājās atvedu bagātīgu metodisko materiālu, kuru daļēji

esmu pielāgojusi arī sākumskolas posmam un nu izmantoju savā darbā.

Angļu valodas īsa un intensīvais mācību kurss pie pasniedzēja Maikla Fenela (*Michael Fennell*) man kā skolotājai lika aizdomāties par tām metodēm, kas mācīšanos padara par aizraujošu spēli tik ļoti, ka bailes un grūtības tiek pavisam aizmirstas.

Čehijā, Opavā, Tomāša Garika Masarika (*Tomáš Garrigue Masaryk*) sākumskolā guvu fantastisku pieredzi, vērojot CLIL stundas sākumskolas posmā. Sapratu, ka integrēt angļu valodu ikdienas darbā patiešām var jau ar 1. klasi un tas izdodas tik vienkārši un dabiski. Bērni ir lieliski palīgi un atbalstītāji. Tagad to ieviešu arī savā ikdienas darbā – lēnām, bez stresa, pa solītim vien uz priekšu.

Liels paldies par šo nenovērtējamo pieredzi! Ir tik svētīgi iepazīt citādu izglītības sistēmu un palūkoties uz mūsējo no malas.”

Latviešu valodas un literatūras skolotāja A. Raude: „Iesaistījos „Erasmus+” mācību mobilitātēs un devos darba vērošanas aktivitātē uz Lorkas sākumskolu Spānijā, kur tuvāk iepazīnu CLIL metodiku un spāņu kolēģu pieredzi CLIL stundu vadīšanā. Darbojoties „Erasmus+” projektos, esam ieguvuši arī sadarbības partnerus Latvijā – Rīgas Angļu ģimnāziju. Esam viesojušies Rīgā un iepazīnuši Angļu ģimnāzijas skolotāju pieredzi, martā uzņēmām ģimnāzijas skolotājus Saldus pamatskolā un rādījām atklātās CLIL metodikas stundas gan sākumskolas, gan pamatskolas klasēs. Šī sadarbība deva iespēju piedalīties Rīgas Angļu ģimnāzijas organizētajā starptautiskajā seminārā „Valodas un satura integrēta apguve skolā”,

kurā piedalījās skolotāji no Latvijas, Igaunijas un Itālijas un viens no vadītājiem bija britu izcelsmes bulgāru pasniedzējs Kīts Kellijs (*Keith P. Kelly*).

Varu teikt, ka skolēni ar nepacietību gaida CLIL stundas. Redzot skolēnu ieinteresētību, atvērtību un vēlmi radoši strādāt, rodas arvien jaunas idejas nākamajām stundām, kaut sagatavošanās procesam ir vajadzīgs daudz laika un enerģijas.

Šīs aktivitātes un regulāra angļu valodas apguve ir palīdzējušas man iesaistīties „Erasmus+” starpskolu sadarbības projektu plānošanā un vadīšanā.”

Skolas direktore Dace Balandina atzīst, ka mūdienu strauji mainīgajā pasaulē darbība starptautiskos projektos ir ne tikai iespēja, bet nepieciešamība. Skolas uzdevums ir attīstīt bērna prasmes, sniegt daudzpusīgu, kvalitatīvu izglītību, kas rada interesi par dzīvi, veicina izpratni par dažādām kultūrām un norisēm pasaulē. Direktore ir lepna, ka tā domā arī Saldus pamatskolas skolotāji un ir aktīvi jaunā apguvēji un ieviesēji ikdienas darbā. Īpaši nopelni par CLIL ieviešanu Saldus pamatskolā, darbojoties „Erasmus+” projektu aktivitātēs, ir skolas projektu speciālistei Laimai Krastai, kam bija ideja, kas, mērķtiecīgi strādājot, pārtapa lieliskā iespējā gan skolotājiem, gan skolēniem.

Plānojot un rakstot projektus, skolas mērķis ir neieslīgt rutīnā, meklēt dažādus veidus, kā padarīt mācīšanos un brīvā laika pavadīšanu interesantu, kā dot iespēju skolotājiem un skolēniem, izmantojot „Erasmus+” projektu līdzekļus, apgūt jaunas zināšanas un pieredzi un paplašināt savu redzējumu Eiropas kontekstā. ■

Erasmus+

Kārļa Ulmaņa piemiņas muzejs „PIKŠAS” aicina baudīt plašo Zemgales horizontu – ieklausoties, domājot, darbojoties

Skolēniem mēs piedāvājam tematiskās programmas:

- sākumskolas vecuma bērniem – izstaigāt mazā Kārlēna takas, iepazīstot lauku darbus un sadzīvi;
- pamatskolu un vidusskolu audzēkņus gaida stāsti par pienākumu, godaprātu, izvēli, par Pikšu mājām, kas simbolizē daudzu dzimtu likteni.

Muzejā var:

- iepazīties ar 20. gadsimta sākuma Zemgales sētu;
- iepazīties ar lauku saimniecības darbarīkiem;
- ielūkoties, kas notiek tumšajā manteskurstenī;
- klētī malt graudus;
- piemājas dīķī pabarot karūsas un saskaitīt, cik krāsās tās ir;
- redzēt, kā zied ūdensrozes;
- baudīt līdzpaņemtās maizītes plašajā pagalmā.

Skolotājiem, kas pavada skolēnu grupu, ieeja muzejā bez maksas. Lūgums apmeklējumu pieteikt iepriekš pa tālruni **26670812**

Muzejs iznomā telpas un teritoriju skolēnu vasaras nometnēm un pasākumiem.

www.piksas.lv, Dobeles novads Bērzes pagasts

Skolēniem muzeju nozare un vēstures pētniecība visbiežāk saistās ar garām stundām pie grāmatām vai datora. Taču patiesībā šī nozare var būt arī aktīva un aizraujoša!

OLAINES VĒSTURES UN MĀKSLAS MUZEJS

piedāvā pirmskolas, sākumskolas un pamatskolas klašu grupām iepazīt muzeja speciālistu darbu – veikt priekšmetu izpēti, konservāciju, darbu ar metāla detektoru, vēstures avotiem u. c.

Piedāvājam BEZMAKSAS programmas

- ◆ Kas ir muzejs? – Priekšmetu izpēte, krājuma veidošana, darbs muzejā.
- ◆ Tā maksāja olainieši... – Seno monētu izpēte un konservācija, darbs ar metāla detektoru, naudas daudzveidība dažādos laika periodos pasaulē un Latvijā.

Laikā no 2018. gada 21. maija līdz 8. jūnijam jauniešiem vecumā no 13 līdz 25 gadiem būs iespēja piedalīties arheoloģiskajos izrakumos, kas norisināsies Olaines pilsētā. Izrakumu mērķis būs saprast 1. pasaules kara laikā Olaines apkārtnē notikušās darbības, nocietinājumu būvju konstrukcijas un karavīru ikdienu.

Pieteikšanās uz nodarbībām: 27463333 (Liene), liene.linarte@olaine.lv.

Sīkāka informācija: www.olainemuzejs.lv
www.fb.com/olainemuzejs

Aprīlī izskanēs Vidzemei veltītā muzikālā izstāde „Kalns uz augšu ies”

IK IK INFORMĀCIJA

19. aprīlī Vidzemes koncertzālē „Cēsis” izskanēs Latvijas valsts simtgades vērienīgākā mūzikas projekta „Latvijas gre-

dzens” trešais posms „Vidzemes gredzens”, kura mākslinieciskā koncepcija īstenosies muzikālā izstādē „Kalns uz augšu ies”.

Koncertcikls „Latvijas gredzens” kā dāvana Latvijai valsts simtgadībā aizsākās jau pērnajā

pavasārī un līdz šim ir piedzīvojis Latgalei un Kurzemei veltītos gredzenus – koncertizrādi „Rakstiem un skaņai” un lielkoncertu „Pūt, vējiņi”. Vērienīgais mūzikas projekts ir Latvijas Radio kora mākslinieciskā vadītāja diriģenta **Sigvarda Kļavas** lolotā ideja četros konceptuāli atšķirīgos gredzenos, muzikālos kopumos izcelt un parādīt katra Latvijas novada īpatnības, bagātību un enerģiju caur nācijai dārgāko – vietējo cilvēku skatpunktu.

„Vidzemes gredzena” muzikālās izstādes „Kalns uz augšu ies” skatuves mākslinieciskajā tēlā sabalsosies Latvijas Radio koris un četri mūziķi: dziedātājs un leijerkastes spēlmanis Dauris Kalniņš, ģitāras virtuozs Kaspars Zemītis, akordeonists Artūrs Noviks un pianists Rihards Plešanovs.

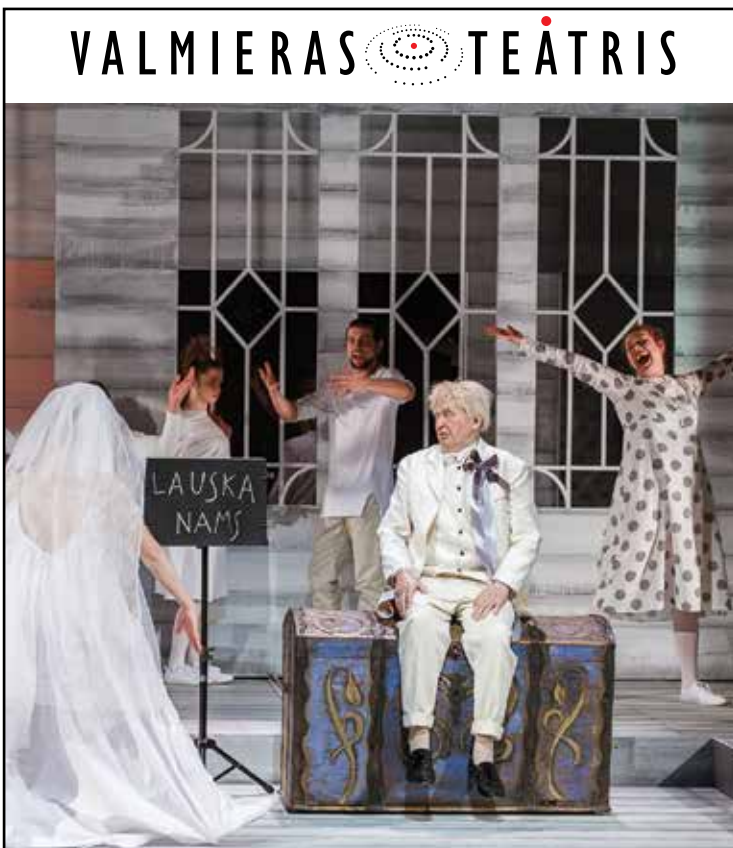
Muzikālā izstādē „Kalns uz augšu ies” ir veidota kā vizuāls ceļojums plašajā laiktelpā, ko veido dažādi vēsturiski nozīmīgi pieturas punkti. Tās autori Vidzemi atspoguļo kā garaspēka vietu, kā Latvijas kultūras sakņu vietu, valsts karoga un himnas šūpuli, dziesmu svētku pirmsākumu vietu, dzejnieku, rakstnieku, komponistu, mākslinieku, skolotāju ideālās Latvijas sapņojumu un iedvesmas zemi. Vidzeme atspoguļota kā latviešu pašapziņas un patriotisma mošanās vieta, kā vēsturiski un valstiski zīmīgu notikumu epicentrs un brīvības cīņu un varonības simbols.

Projekta idejas autors diriģents S. Kļava pauž patiesu vēlmi „uzbūvēt muzikālu izstādi – bildi, kura skan, bildi, kura muzikāli elpo, un caur šo bildi izstāstīt savu stāstu par Vidzemi”. Muzikālās izstādes mākslinieciskajam vadītājam ir vienlīdz svarīgi gan ļaut skatītājam piedzīvot sevi kā skanīgās gleznas līdzvaroni, gan meklēt katrā Latvijas novadā nozīmīgākās laikmeta zīmes un izstāstīt tās vienotā muzikālā stāstā.

Viena no jaunākajām diriģenta idejām, kas ieskanēsies gleznu koncertā, ir īpaši „Vidzemes gredzenam” izgatavotā leijerkaste. Neparastais mūzikas instruments ir tapis sadarbībā ar ērģelbūvētāju Jāni Kalniņu. „Ārkārtīgi neritmisks, bet dzīvs instruments,” tā S. Kļava raksturo mazā izmēra ērģeles – leijerkasti.

Muzikālās izstādes koncepcijas autore ir izstāžu kuratore Guna Kalnača, savukārt vizuālo koncepciju ir izstrādājusi un realizējusi radošā studija „Dd studio” – Jānis Mitrēvics, Zane Priede, Ilze Zigerte, Helēna Ozola.

„Vidzemes gredzena” muzikālā izstādē „Kalns uz augšu ies” turpmākās izrādes piedzīvos 21. aprīlī Latgales vēstniecībā „GORS”, 25. aprīlī Liepājas koncertzālē „Lielais dzintars”, 26. aprīlī Jelgavas kultūras namā. ■

Blaumanis/Kļava

VIDZEMNIEKI

Nestāstītie stāsti 3 daļās

Režisore - Indra Roga

Traģiski, komiski un traki!

Zem viena nosaukuma apvienotie Rūdolfa Blaumaņa mazāk zināmie stāsti ir par mums pašiem – latviešiem – mūsu ikdienas cīņām, bēdām, šaubām, priekiem, ilgām un sapņiem.

Izrādes:

25. un 26. aprīlī

30. maijā

9. un 21. jūnijā

Biļetes: Valmieras teātra kasē (t. 64207335)

www.bilesuparadize.lv

Latvija 100

www.vdt.lv

Kādā saulainā pēcpusdienā pie mums bija ienākusi viena māmiņa ar savu otrklasnieci. Kad meitene ieraudzīja mūsu skolēnu formas, viņa neviltotā sajūsmā sāka spiegt: „Cik skaisti! Kā man gribētos tādu formu!”

KĀPĒC IR LABI, KA SKOLĒNIEM IR FORMASTĒRPS?

Pētījumi liecina, ka skolēnu formas palīdz labāk organizēt mācību procesam, jo novērš uzmanību no domu aizkļūšanas, aplūkojot klasesbiedru apģērbu. Bērni vairāk var pievērsties sacensībai sekmju jomā, nevis ārējo atribūtu ziņā. Formastērps ļauj izjust vienotību ar savu skolu un lepnumu par to. Skolēnu forma atvieglo dzīvi ģimenē, jo atkrīt rūpes par to, ko atvasītei vilkt mugurā, un aiztaupa liekas emocijas, ko salīdzināšanās ar citiem rada mazajā sirsniņā.

KVALITATĪVI IZEJMATERIĀLI

Skolēnu formas tiek ražotas no kvalitatīvas dzijas ar anti-pilinga efektu. Apģērbs ir silts, elpojošs, izturīgs un funkcionāls.

FORMA KALPO ĻOTI ILGI

Vecāki mēdz teikt, ka mūsu skolēnu formas ir praktiski nenonēsājamās. Bieži vien tās turpina lietot arī ģimenes vai draugu mazākās atvases. Formu kopšana ir ērta: tās drīkst mazgāt veļasmašīnā 30 grādu temperatūrā vilnas režīmā.

RAŽOTĀJA CENA

Esam ražošanas uzņēmums ar vairāk nekā 10 gadu pieredzi un varam piedāvāt labāko cenu. Lielāka apjoma pasūtījumiem mēs piedāvājam korporatīvo atlaidi.

PLAŠS SORTIMENTS. GAUMĪGI UN DZĪVESPRIECĪGI KRĀSU SALIKUMI

Piedāvājumā ir svārkī, sarafāni, vestes, jakas, džemperi, kaklasaites, tauriņi. Katrai pozīcijai ir pieejama plaša krāsu gamma un dažādi izmēri.

VAIRĀK INFORMĀCIJAS – mūsu mājaslapā
www.skolenuformas.lv

LATVIJAI – 100

Esam radijuši jaunas formas par godu Latvijas simtgadei, dizainā iekļaujot etnogrāfisko rakstu elementus.

BEZMAKSAS PIEGĀDE

Pirkumiem virs 100 eiro – bezmaksas piegāde visā Latvijā.

LOGO UN DIZAINS

Mēs piedāvājam izveidot formastērpa dizainu, kas būtu saskaņots ar jūsu skolas logo. Mūsu ražotne atrodas tieši virs mūsu biroja, tāpēc mēs varam nodrošināt, lai izpildījums atbilstu klienta vēlmēm un iecerēm.

EKSKURSIJAS

Skolēnus un pedagogus mēs aicinām ekskursijā uz mūsu ražotni Rīgā, Rūpniecības ielā 32b, kur var iepazīt pilnu formastērpa ražošanas ciklu – no dzijas spoles un auduma līdz gatavam izstrādājumam.

Ja jūs tas ir interesējis, lūdzam savlaicīgi pieteikt ekskursijas pa tālruni
+371 26520944.

A M E R I

Ekskursijas pa ekotūrisma un kultūrvēsturiskiem maršrutiem

Izklaidējošas un mācību ekskursijas bērniem

www.celoarinetu.lv

+371 29135543

Būsiet mīļi gaidīti zoodārzā „Ezerlejas”

Varēsiet iepazīties ar dažādiem gan eksotiskiem, gan vietējiem putniem un dzīvniekiem, uzzināt interesantus faktus par viņu dzīvi.

**GRUPU EKSKURSIJAS
LŪDZU PIETEIKT IEPRIEKŠ!**

Zoo
„EZERLEJAS”
Launkalnes pagasts,
Smiltene novads:
t. +371 26357959,
www.ezerlejas.lv

MADONA

Latvijas jauniešu galvaspilsēta 2018

Ejam dabā

Zaļā pagalma skola
LVM meža ekspedīcijas
Teiču purvs
Lubāna ezers
Gaiziņkalns

Konkurss “Manas klases ekskursija Madonas novadā 2018”

- # 1. maijs – 1. novembris.
- # Balvās saldumi visai klasei.
- Pieteikumi jāiesniedz:
 - par pavasara ekskursiju līdz 20. jūnijam;
 - par rudens ekskursiju līdz 1. novembrim.
- # Apbalvosim 6 klases.
- # Balvas nogādāsim pie jums uz skolu.
- # Nolikums: www.visitmadona.lv

Iepazīsti profesijas

Sporta bizness
Pārtikas tehnoloģija
Biškopība
Lauksaimniecība
Mežsaimniecība
Bioloģija, dendroloģija

Esi aktīvs

Kartingi	Trošu trases
Kvadriki	Skeitparks
Airsofts	Veikparks
Peintbols	Velo noma
Plāvu golfs	SUP dēļi

Piedalies

3. maijā **“No Gaiziņa Latviju redzot”** – Vislatvijas skolu koru sadziedāšanās Gaiziņkalnā.
23.–27. jūlijā **Vislatvijas mazpulku nometne** Madonas novada Ļaudonas pagastā.
11.–12. augustā **Latvijas jauniešu festivāls un simtgades zaļumballe** Madonā.

www.visitmadona.lv

Meža dienas katru dienu

Mūsdienās skaidas, šķelda un miza vairs nav atkritumi – tās ir enerģētikas, tekstila, pārtikas un ķīmijas nozares izejvielas.

Ja reiz ir kāds materiāls, no kā var izgatavot visu, tad tas ir koks.

IK RENĀTE PRIEDE

Jau 90 gadus ik pavasari Latvijā notiek meža dienas, kuru laikā visā Latvijā norisinās virkne lielāku un mazāku mežam veltītu pasākumu, bet mežsaimnieki savus spēkus koncentrē mežu atjaunošanai.

Protams, pavasarīgās aktivitātes svaigā gaisā, iespējams, kociņu stādīšana, tehnikas aplūkošana rada īpašu sajūtu, bet meža nozarei meža dienas ir ikdiena, kas ietver gan koku stādīšanu, gan audžu kopšanu, gan izaugušo koku ciršanu, gan balķu pārstrādi, gan – visbeidzot – gatavās produkcijas realizāciju, algu izmaksu un nodokļu ieskaitīšanu valsts kasē.

Meža nozare ir izveidojusies kā asinsrites orgāns visas Latvijas izaugsmes nodrošināšanai, un tās funkcionēšana ir gana sarežģīts un aizraujošs process. Lai šo procesu labāk izprastu, biedrība „Zaļās mājas” jau sešus gadus rīko bezmaksas izstādi „Iepazīsties – koks!”, kurā tiek sniegts ieskats meža nozarē, tās aktualitātēs un izaicinājumos.

Izstāde apmeklētājus gaida Rīgā, Skaistkalnes ielā 1, iepriekš jāpiesakās uz tālruni 26517248 vai e-pastu koksirlabs@koksirlabs.lv. Visiem izstādes apmeklētājiem gida pakalpojums tiek nodrošināts bez maksas.

Mežam Latvijas kultūrā ir dziļas identitātes un kultūras saknes, tam ir nozīmīga vieta cilvēku dzīvē – Latvijas iedzīvotāji regulāri atpūšas mežā medijot, sportojot, sēņojot vai ogojot. Latvijas meži slēpj lielas dabas bagātības, kas atsevišķos gadījumos ir unikālas ne tikai Eiropas, bet pat visas pasaules mērogā. Meža kultūrvēsturiskais nozīmīgums vienmēr ir bijis sinerģijā ar sabiedrības saimnieciskajām vajadzībām, jo mežs gadu simtiem ir devis būvmateriālus mājām, kuģiem, citiem transportlīdzekļiem, un šajā ziņā nekas nav mainījies, iz-

ņemot faktu, ka pēdējo 100 gadu laikā meža platības Latvijā ir dubultojušās.

Kopš neatkarības atgūšanas meža nozare ir kļuvusi par izteiktu Latvijas ekonomiskās neatkarības balstu, kas ne vien nodrošina lielākos eksporta ienākumus, bet arī vairāk nekā 50 000 darba vietu. Tie ir 7 % no nebudžeta darba vietām Latvijā, un tas nozīmē, ka meža nozarē strādājošie ar saviem nodokļiem nodrošina aptuveni divpadsmito daļu valsts ekonomikas. Bieži vien meža nozares uzņēmumi ir apkārtnes nozīmīgākie, ja ne vienīgie darba devēji. Šā iemesla dēļ ļoti liels ir arī no meža nozares netieši atkarīgo darba vietu skaits: nelielie lauku veikaliņi, degvielas uzpildes stacijas un citi pakalpojumu sniedzēji ir lielā mērā atkarīgi no vietējiem kokapstrādes un mežsaimniecības uzņēmumiem, kas dod darbu apkārtnes cilvēkiem. Tādējādi meža nozare Latvijā ar darbu un ienākumiem nodrošina pat 80 000 cilvēku.

Meža nozarē ietilpst ne tikai mežu audzēšana, apsaimniekošana un kokmateriālu novākša-

It kā jau viss ir vienkārši – koka māja, koka galds, dēlis... bet katram produktam ir savas īpašības, un izstādē var uzzināt, kuras sugas koksne ir vairāk piemērota noteiktām vajadzībām.

na, bet arī koksnes pārstrādes rūpniecība. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas tā bija viena no pirmajām, kas operatīvi spēja pārslēgt savu domāšanu no plānveida uz tirgus ekonomikas apstākļiem. Pateicoties izciliem uzņēmumu vadītājiem, daudzos padomju laiku uzņēmumos iekārtas netika nodotas metāllūžņos, bet turpināja darbu. Atrodot pircējus ārzemēs un spējot viņus pārliecināt, ka uzņēmumi no jaunās, tikko izveidotās valsts būs uzticami sadarbības partneri, kokrūpnieki nodrošināja to, ka Latvijas ekonomikā ieplūst tās attīstībai tik nepieciešamā valūta.

Meža nozares attīstība ir cieši saistīta ar produktu attīstību, savukārt tas nozīmē jaunāko zināšanu un tehnoloģiju lietojumu. Domājot ilgtermiņā, meža nozare ik gadu iekārtu un ražošanas telpu attīstībā iegulda ap 120–180 miljoniem eiro jeb trešo daļu no kopējām investīcijām apstrādes rūpniecībā valstī. Meža nozare nepārtraukti strādā tā, lai

Latvijā veidotos uz pirmapstrādes produkciju balstīta koksnes tālākās apstrādes rūpniecība. Daudzi nozares uzņēmumi attīstīta savu tehnoloģisko parku, uzlabo infrastruktūru, kā arī pilnveido darbinieku zināšanas.

Tā kā nozīmīga izstādes daļa ir veltīta mežam un tā ekosistēmai, ikvienam izstādē ir iespēja uzzināt par sēklu un augu selekciju un to, kā tā palīdz Latvijas mežiem nākotnē kļūt vēl skaidākiem un stiprākiem. Iespējams, daudzos lielu pārsteigumu izraisīs atziņa, ka dažādi modernie našķi, kā čipsi, saldējums un vaniļas pudiņš, daļēji ir mūsdienu kokrūpniecības produkts un ka, pateicoties celulozei, koks mums līdzās ir gandrīz visās ikdienas gaitās.

Stiepe, liece, blīvums, masa – koks ir pat „pieci vienā”! Tas ir aizraujošs fizikas kabinets, un izstādē „Iepazīsties – koks!” šis kabinets ir atvērts. To, ka dabasgāze ir gāzveida viela, droši vien zina visi, bet kā to uzglabāt un transportēt, un kāpēc jālūdz palīdzība

RĀDĪTĀJI, KAS RAKSTURO LATVIJAS MEŽA NOZARI:

- eksportspējīgākā tautsaimniecības nozare, kas pēdējos gados realizē produkciju vairāk nekā 2 miljardu eiro vērtībā;
- izteikti reģionus atbalstoša nozare – 80 % aktivitāšu un nodarbinātības tiek īstenoti ārpus galvaspilsētas;
- tehnoloģiski attīstīta nozare – visos posmos ir nodrošināta augsta mehanizācijas pakāpe, liels datorizēto darbagaldu īpatsvars u. tml.

kokam? Kāpēc 20 tonnu smagā meža tehnika nenogrimst purvā? Ko spēj izturēt tikai puscentimetru plāns saplāksnis? Izstādē, iesaistoties vienkāršos eksperimentos, piemēram, staigāšana pa dažāda biežuma saplāksņa pakāpieniem, ar savu ķermeni ir iespējams sajūst dažādas koksnes fizikālās īpašības: kā koks liecas un, pat kritiski saliecies, turpina noturēt slodzi, bet vēlāk atgūst sākotnējo formu. Lai gan retais grib saprast fiziku, visus uzrunā nauda. Izrādās, ka, būvējot koka daudzstāvu ēku, var nopelnīt vairāk, nekā būvējot, piemēram, betona māju. Kā? Masas dēļ! Paradoksalais materiāls koks – tas ir apkures materiāls, kurš degot rada siltumu, un vienlaikus tas ir ugunsdrošs būvmateriāls – kā tas ir iespējams? ■